

חבורה בענין עבודה פסולה

יצחק צולטאן

מהו עבודה

שחיטה לאו עבודה

1. תלמוד בבלי מסכת יומא דף מב עמוד א
שחיטה לאו עבודה היא.
2. רש"י מסכת מנחות דף ה עמוד א
שחיטה לאו עבודה היא דהא כשרה בזר
3. רש"י מסכת זבחים דף יד עמוד ב
ומשני שחיטה לאו עבודה היא - מדאיתכשרו בה כל הפסולים אבל מידי דהוי עבודה ואי אפשר לבטלה פסול בזר.
4. תוספות מסכת יומא דף מב עמוד א
ופירש רבינו יעקב מאורלייני"ש דלאו עבודה היא דנוהגת אפי' בחולין
5. תוספות מסכת יומא דף מב עמוד א
ורבינו שמשון מפרש לאו עבודה דגבי קבלה בעינן שהמקבל יעמוד בפנים ובשחיטה אם עמד והושיט ידו לפנים ושחט כשר
6. שו"ת בית הלוי חלק ב סימן כג
דכוונת הגמ' דשחיטה דקרבת אינו משום עבודה וכמו מצות זריקה והקטרה וקמיצה דעבודה היא אבל שחיטה אינה עבודה רק מצוה וכמו דמצינו כמה דברים בקרבן דאינם רק מצוה לחודא ולא עבודה וכגון קצירת העומר
7. בשבילי אורייתא בשבילי הקודש סי' יט א' ז' לרי'
שמחה בונם ליברמן באריכות
ולכאורה נראה דצריך לומר בביאור דברי הר"ם מאורלייניש דתכלית השחיטה שוה בקדשים כבחולין דהיינו דכמו דבחולין בעינן שחיטה כדי להתיר איסור אבר מן החי או עשה דאינו זבוח לדעת התוס' ביצה כה א ד"ה בחזקת הוא הדין בקדשים תכלית השחיטה כדי להתיר האיסור הנ"ל ומשום הכי לא חשיבא השחיטה עבודה כיון דשוה בחולין ובקדשים לתכלית אחת
8. מרומי שדה מסכת זבחים דף יד עמוד ב
דכוונת רש"י כמוש"כ דיש שני אופני פסולים. וזה ברור דאפילו אם היינו אומרים דשחיטה פסולה בזר, אינו אלא בזר ואביזרייהו והיינו מחוסר בגדים ובלי קידוש יור"ג. משא"כ טמא וטבוי"י ואונן ודאי כשרים, שהרי אינו אלא משום קדושה, וכ"ז דשלא נשחטה אין בה

- 1 מהו עבודה
- 1 שחיטה לאו עבודה
- 1 סימן או סיבה?
- 2 מעשה לקדש הקרבן
- 2 גרמא לקדש
- 2 הדלקה לאו עבודה
- 3 לוג שמן של מצורע מקרי חולין
- 3 פרה אדומה
- 3 מנחת סוטה לאו עבודה
- 3 עבודה נגד שירות
- 3 עבודת במה
- 4 עבודה פסולה חקירה
- 4 עבודה פסולה כמי שאינו דמי
- 5 אי עביד לא מהני
- 5 רק בביטול המעשה תבוטל העבירה
- 5 שאני קדשים שצריך שנה עליו
- 6 הקושיא גבי פרק קמא
- 6 עבודה מציאות ולא חלות
- 7 קושיא מריחוץ ידים ופרוע ראש
- 8 אפשר לתקן
- 8 שחיטה
- 8 קבלה
- 8 הולכת זר
- 8 הלכה שלא ברגל
- 9 זריקה
- 9 פסול מהו שיעשה שיריים
- 10 מחשבה פסולה
- 10 שיטת הרמב"ם
- 12 קמיצה
- 13 סידור מערכה
- 13 סידור שני גזירי עצים
- 13 מליחה בזר
- 14 דיחויים למה אינו ראייה
- 14 חילוקים באפשר לתקן
- 14 מעשה שפסולה נגד גברא שפסולה
- 15 פסולי זמן נגד גברא שפסול לעבודה
- 15 פסולי מחשבה נגד גברא שפסול לעבודה
- 15 מעילה
- 17 אם עלו לא ירדו
- 17 מליקה שאינה מטמא בבית הבליעה
- 17 כמאן דחנקינן דמי
- 18 דיחויים לראית אם עלו
- 18 ראייה שזר מחלל עבודה מעבודה שאינה מעכבת
- 19 מחשבה בראוי לעבודה
- 19 זה יכול וזה יכול

קדושת הגוף. והיינו דקאמר דלאו עבודה היא, שהרי כמה פסולים ודאי כשרים המה

מעשה לקדש הקרבן

9. אבן האזל הלכות מעשה הקרבנות פרק ד ה"ז

ונראה דטעמא דלא צריך כלי שרת בשחיטה הוא משום דלא מצינו דין כלי שרת אלא בשני אופנים דצריך שע"י הכלי שרת יתקדש הדבר שצריך להקריבו וכמו במנחה, ב' אם עושה עבודה דזהו שירות וזהו צריך בכלי שרת דעיקר כלי שרת הוא במה שעושין בהם שירות כדכתיב אשר ישרתו במ בקודש, והנה כבר כתבנו דבהמה לא דמי למנחה וכשמקדיש בהמה לקרבן נתקדשה קדושת הגוף אף קודם שנתקדשה בכלי שרת, ומדין שירות ודאי שחיטה לא הוי שירות כיון דשחיטה לאו עבודה, וכן מפורש להדיא בזבחים דנתלה ושחט כשרה ובנתלה וקבל אמר דאין דרך שירות בכך, וכן הוכיחו התוס' בדף י"ד דשחיטה לאו עבודה מדין נתלה ושחט

10. בית הבחירה (מאיר) מסכת יומא דף לט עמוד ב
ומתוך כך ההגדרה ר"ל העלאת הגורלות מתוך הקלפי פסולה בכל אדם אע"פ שאינה עבודה גמורה שהרי אינה אלא כעין הקדש ועד שהוקדש אין שם עבודה עליו ואע"פ כ" הוהיל ומעכבת פסולה בזר אבל ההנחה הוהיל ואינה מעכבת כשרה בזר

11. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פרק א
א"ר תנחום בר יודן ותני לה כל שבעת ימי המילואים היה משה משמש בכהונה גדולה ולא שרתה שכינה על ידיו וכיון שלבש אהרן בגדי כהונה גדולה ושימש שרתה שכינה על ידיו מה טעמא [שם ט ד] כי היום ה' נראה אליכם

12. שם משמואל במדבר פרשת בהעלותך
והקשה הרמב"ן ז"ל למה לא נחמו בקטורת ובשאר עבודות, גם הלא הדלקת הנרות בטלה עם שאר עבודות בזמן הגלות. ותירץ שזה רומז להדלקת נרות חנוכה שקיימת לעולם, ע"ש. ונראה דהנה כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה אמר שעבודת הלויים מלמטה למעלה ועבודת הכהנים מלמעלה למטה, ומחמת זה היתה עבודת הכהנים בחשאי, ועבודת הלויים בקול, עכלה"ק... וזהו שאמרו ז"ל (יומא כ"ד ב) הדלקה לאו עבודה היא מחמת שהיא אינה עבודת כהנים

13. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יד עמוד ב
ונתנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת. למה לי? הא קדשה חדא זימנא! מידי דהוה אדם, דם אע"ג דקדישתיה סכין בצואר בהמה, הדר מקדיש ליה בכלי שרת, הכא נמי לא שנא

גרמא לקדש

14. בשבילי אורייתא בשבילי הקודש סי' יט א' ט

ונראה לי לומר דבר חדש בביאור הענין דהנה זה ודאי סברא פשוטה דכל מעשה עבודת הקרבן צריך שיעשהו הכהן בידי וולא סגי שיעשה בדרך גרמא אלא בעינן מעשיו ממש וכל שהוא בדרך גרמא לאו שם עבודה... הוצאת הדם ע"י חתיכת הסימנים לצורך הקבלה זה אינו מעשיו ממש אלא דהחתיכה גורמת שהדם יצא מאליו והוי עבודה בדרך גרמא ולא ע"י מעשיו ממש ואין עליה שם עבודה

15. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף יג עמוד ב

מי דמי? התם ממילא, הכא איהו קא שקיל ורמי! אלא כיון דלא סגי דלא יהיב, על כרחיה עבודה חשובה היא, ה"נ כיון דלא סגי דלא עביד לה, על כרחיה היינו הולכה!

הדלקה לאו עבודה

16. דבר אברהם ח"ג סי' א' א' כה

ודע דמ"ש התוס' דדישון מזבח הפנימי לאו עבודה הוא אינו דומה למה שאמרו הדלקה לאו עבודה היא דהתם פירושו שאין ההדלקה מגדרי העבודה מצד המעשיו דהיינו שאין הזר עושה מעשה דשלהבת עולה מאליה כמו שפירשו הראשונים, אבל ענין הדלקתן היא העבודה הרצויה מצד עצמה כלומר שזו עיקר המצוה שתהא נדלקת על ידם משא"כ בדישון מזבח הפנימי דמצדי גדרי המעשה ראוי היה להיות עבודה אלא דסברי התוס' שאינה מצוה ועבודה בגופה כלומר שאין מעשה הדישון עצמו עבודה אלא דהכשר הוא שלא יהי' על המזבח ויהא מקום להקטרה ועיי' במלחמות ריש יומא.

17. חידושי ר' חיים הלוי הלכות ביאת המקדש פרק ט

ה"ז

אשר יראה לומר בזה, דבאמת גם הרמב"ם ס"ל כן דיסוד הך מצוה דהדלקת הנרות היא דוקא בכהן לכתחלה, אכן כל זה הוא במדליק בפנים, משא"כ בהוציאן לחוץ, דעצם מעשה ההדלקה בשעתה לא הויא עוד מעשה המצוה כלל, דמצוה דוקא בהיכל, וכיון דרק אח"כ כשהיא עומדת דלוקה בהיכל במקומה אז הוא דהוי קיום מצוה ודיניה

18. גנת אגוז ד' רג

דגדרה של הדלקה כגדרה של שחיטה ע"פ הגרי"ז מנח' ט. דאין בה דין עבודה מצד הגברא אלא רק מצד החפצא של הקרבן דבעינן שעבודה זו תעשה בהקרבן ומסתמא ה"נ יש לפרש בהדלקת המנורה וא"כ כמו שבדרך כלל הדלקה אינה אלא עבודה מצד החפצא

לוג שמן של מצורע מקרי חולין

19. קהלות יעקב מה:ב (תוס' יא. ד"ה בא נגד עו:)

דהא דבקדשים אין למדין למד מן הלמד זהו בלימוד הלכות בכשרות הקדשים ובדיני עבודתן לגבוה אבל הכא דדין האצבע הוא מדיני טהרה למצורע שהוא חולין אע"פ שטהרתו הוא בחפצא שהוא קודש מ"מ חולין מקרי

פרה אדומה

20. רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ד הלכה טו

שרפה שלא בקידוש ידים ורגלים פסולה מפני שמעשיה כעין עבודה

21. תלמוד בבלי מסכת יומא דף סג עמוד ב

אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן

22. רש"י תמורה יג: ד"ה רבי

אלמא אית ליה לרבי דקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן

23. חידושי ר' חיים הלוי הלכות מעילה פרק ב ה"ה

ר"מ: אע"פ שהיא כקדשי בדק הבית הרי נאמר בה חטאת היא עכ"ל... מ"מ הך דינא דחטאת קרייה רחמנא הרי לא שייך אלא במעשה ההקרבה, אבל לאחר שנעשית בכל מצותיה תו ליכא בה דינא דחטאת אלא דאפר שלה יש לו דין טהרה דהוא מילתא באפני נפשיה

מנחת סוטה לאו עבודה

24. רש"י מסכת מנחות דף ה עמוד ב

ובדבר הראוי לעבודה - כגון מנחת חטין אבל מנחת העומר של שעורים אינה ראויה אלא לעבודה זו בלבד להתיר ולא משום קרבן אתיא ואי משום מנחת סוטה לאו ראויה היא דמנחת סוטה קמח ושל עומר גרש ועוד דלאו עבודה היא דלברר עון קאתיא והאי דפסלה מחשבה במנחת קנאות משום דרחמנא קרייה חטאת

עבודה נגד שירות

25. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף קט עמוד א

שחיטה לאו שירות הוא

26. רבינו גרשום מנח' קט. (שמעתי מידידי ר' אליננת)

דאע"ג דלאו שירות הוא מ"מ עבודה חשובה היא דבכלל ד' עבודות היא

27. נר מצוה ח"א העי רכא בשם מו"ר

בהקרבנות קרבנות יש שני דברים א. ההתקרבות שבקרבן ב. העבודה שבקרבן. החלק הראשון שייך

להיותנו בניים למקום ואילו החלק השני שייך להיותנו עבדיו של מקום.

עבודת במה

28. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף טז עמוד א

ויושב דכשר בבמה מנלן? אמר קרא: לעמוד לפני ה' לשרתו, לפני ה' - ולא לפני במה

29. אבן האזל הלכות פסולי המוקדשין פרק ג

דאמרינן דיושב כשר בבמה משום דכתיב לעמוד לפני ה' לשרתו לפני ד' ולא בבמה, ולכן יושב בבמה כשר אע"ג דשירות דוקא מעומד, וכדאמרינן לקמן דף י"ט ע"ב וליבת מיתב ולקדש אמר קרא לשרת ושירות מעומד, אלמא דאע"ג דגם בבמה יש עבודה מ"מ אינו פסול משום חסרון שירות, ואף דאפשר לדחות דבבמה מיקריא שירות גם מיושב, אבל מפשטה דגמ' משמע דשירות מעומד הוא דבר פשוט, ורק מה דכשר יושב בבמה הוא משום דלא בעי שירות, וה"נ לענין זר בשחיטה אפי' הוי עבודה מ"מ כיון דלא הוי שירות כשר

30. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף קיג עמוד א

ר"י אומר: אין מנחה בבמה, וכיהון ובגדי שרת, וכלי שרת וריח ניחוח, ומחיצה לדמים, וריחוץ ידים ורגלים; אבל הזמן, הנותר והטמא - שוין בזה ובזה

31. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף קיט עמוד ב

וכהן, דכתיב: זרק הכהן. בגדי שרת, לשרת בקדש. וכלי שרת, אשר ישרתו במ בקודש. לריח ניחוח, דכתיב: לריח ניחוח לה'. מחיצה בדמים, דכתיב: והיתה הרשת עד חצי המזבח. ריחוץ ידים, דכתיב: ובקרבתם אל המזבח ירחצו.

32. כלי יקר ויקרא פרשת ויקרא פרק א

לפני ה' וסמך. פירש רש"י אין סמיכה בבמה... אין הקרבן של הבמה מסיר העוון מכל וכל ועל כן אין בו סמיכה. על כן אינו לפני ה' משני צדדים, הן מצד שאין השכינה שרויה כי אם במקום שהעונה מצויה... הן מצד שאין השכינה שרויה כי אם במקום שכל ישראל באגודה אחת וכולם מתקבצים אל מקדש אחד ולא בזמן שכל אחד הולך ובונה במה לעצמו

33. קדשי יהושע ח"א סי' מא ד' קעג

נראה דמהא דאשה כשירה בבמה מוכח דעבודה בבמה לא מיקרי עבודה והא דשלא לשמה פוסל בבמה כדאיתא בזבחים י"ד ע"א אינה סתירה לדברינו דגם בשחיטה פוסל שלא לשמה אע"ג דשחיטה לאו עבודה אמנם מהא דמוכח בגמ' זבחים דף ד' ע"א דא"א למילף שלא לשמה בשחיטה מקבלה דקבלה הוי עבודה ופסולה בזר ואשה קשה דלכאורה אמאי לא נילף שחיטה דבעי לשמה מעבודה בבמה ונראה דאי

לא ידעין דשלא לשמה פוסל בשחיטה הי' באמת שלא לשמה כשר בבמה דעבודה בבמה לא מיקרי עבודה ורק אחר דילפינ דגם בשחיטה פוסל שלא לשמה אע"ג דשחיטה לאו עבודה שוב גם בבמה פוסל שלא לשמה אע"ג דלא הוי עבודה אבל לעולם העבודה בבמה לא מיקרי עבודה ומטעם זה יושב כשר בבמה כדאיתא בזבחים ט"ז ע"א ומטעם זה לא בעינן כלי שרת בבמה ולא בגדי כהונה כדאיתא שם בדף קי"ט ע"ב דלא בעינן כהן בבמה דרק במזבח כתיב לפני ה' וזרק הכהן ואין זריקת כהן בבמה וכן בגדי שרת כתיב לשרת בקודש וכלי שרת אשר ישרתו בהם בקודש והיינו במשכן

34. רש"י מסכת זבחים דף סא עמוד ב

נוב וגבעון - חד חשיב להו דשניהם במה ואינן קדושים

35. רש"י מסכת זבחים דף סח עמוד ב

מבמה לא ילפינן במקדש - דבמה כחול היא לגבי מקדש.

עבודה פסולה חקירה

36. מקדש דוד קדשים סימן טו

והנה יש לחקור בזה דפסולים מחלי עבודה אי הטעם משום דחשיב כאילו לא נעשית העבודה כלל דאין עבודה כשרה בהם, וא"כ הפסול הוא רק משום חסרון העבודה, או דעבודת פסולים פוסלת הקרבן עצמו

- נ"מ בעבודה שאפשר לתקונה כגון אם מלח זר דאמרינן במנחות (כ' א) דפסול, אי אמרינן דרק דלא הוי עבודה יכול הכהן לחזור ולמלוח, ואם עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן אי אפשר לתקונה,
- עוד איכא נפקותא אי טעון עיבור צורה דאי עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן הו"ל פסולו בגופו וישרף מיד, ואי רק משום דמחוסר עבודה טעון עיבור צורה,
- עוד איכא נפקותא אי אכיל מיניה אי עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן לוקה משום כל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו, ואי רק מחוסר עבודה כיון דפסול לא הוי ליכא ל"ת

עבודה פסולה כמי שאינו דמי

37. קרית ספר הלכות פסולי המוקדשין פרק א

קבל הפסול אם נשאר דם הנפש יחזיר הכשר ויקבל ויולך ויזרוק שאר הפסול לעבודה עושה דם שיירים אלא הרי הוא כנשפך על הארץ דאמרינן לעיל דאם נשאר דם הנפש יחזור ויקבל ויזרוק חוץ מן הטמא דהואיל וראוי לעבודה בקרבן הבא בטומאה עושה דם הנשאר שיירים ואינו ראוי לזריקה

38. תלמוד בבלי מסכת מעילה דף ב עמוד א

קתני קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן פשיטא! משום דשחיטתן בדרום אפיקינון מידי מעילה? איצטריך, סד"א הואיל ואמר עולא א"ר יוחנן: קדשים שמתו - יצאו מידי מעילה דבר תורה ה"נ קדשי קדשים לגבי דרום - כמה דחנקינון דמי, קמ"ל: קדשים שמתו - לא חזו כלל, אבל דרום, נהי דאינו ראוי לקדשי קדשים אבל ראוי הוא לקדשים קלים

39. תוספות מסכת מעילה דף ב עמוד ב

מחלק רבה דע"כ לא קאמר ר"ש לא ירדו (גבי זבחים) אלא משום דלא שינה בהן אלא במזבח עצמו ולעולם זביחתן וקבלתן בצפון כלומר כל מצותה וכל ענייניה אבל בשחט בדרום מודה ר"ש דכמאן דחנקה דמי והוי כמו שחוטו חוץ כיון שמשנה מקום שחיטה ובשוחט חוץ לכ"ע אם עלו ירדו

40. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ג הטי"ו

עוף שמלקו זר ועלה לא ירד וקומץ המנחה שקמצו זר ועלה ירד אע"פ שזה פסול וזה פסול זה כאילו לא נתקדש כלל, ואחד הזר ואחד שאר הפסולים

41. תוספות קינים כב. ד"ה חטאת העוף

א"ת מאי מייתי מהקטרה שאני הקטרה שאינה מעכבת ואין ללמוד מליקה מהקטרה שמליקה מעכבת וא"כ מאי קאמר לאחר כך שאם שינה בזה ובזה פסול וי"ל דילפינן הכי כמו גבי הקטרה ששינה המקום הרי הוא כמו שלא הקטיר כך מליקה כששינה מקום הוי כמי שלא מלקו ואם לא מלקו פסול [כ"כ שיטמ"ק סה. בשם הריב"א]

42. תוספות יום טוב מסכת זבחים פרק ז מ"ב

ובלאו הכי נמי קשיא לי על דברי התוספות דמאי קשיא להו משום דון מינה ומינה. הא קיימא לן דון מינה ואוקי באתרא. ומיהו לסברא שכתבתי לעיל להרמב"ם והר"ב דכל שלא מצינו פסול בחטאת ליכא למיפסל בעולה. אפילו בדבר שבחטאת אין מצוה ובעולה יש מצוה. ה"נ במליקה דבחטאת בכל מקום כשירה ואין מצותה דוקא למטה. הלכך אע"ג דבעולה מצותה דוקא למעלה. אפ"ה אין לנו לפוסלה

43. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ז הלכה ו

וכן עולת העוף שעשאה למטה אפילו מלק סימן אחד למטה וסימן אחד למעלה פסולה בין שמלקו כמליקת עולה בין שעשאה כמעשה חטאת, בין שעשאה לשם חטאת בין שעשאה לשם עולה

44. מנחת אברהם ח"א ד' קפה

אמאי לא תנן במתני' דקטן פסול לעבודה... יש ליישב דקטן אינו מחלל עבודה רק דאין עבודתו כשירה ונפ"מ דבהולכתו קטן יכול כהן לחזור ולהולכנו... ובס' מקור

ברוך סוף ח"א הביא בשם הג"ר לייב וילקומירר דקטן
ל"ה פסול לעבודה אלא לד"ה כלל בר עבודה ונפ"מ
דאם עלו ירדו וגרע מפסולים

אי עביד לא מהני

45. רבי עקיבא איגר מסכת זבחים דף טו עמוד ב

שם וינזרו מקדשי בני ישראל כו'. יש לעי' דלרבא
דאמר בתמורה כ"מ דאמר רחמנא ל"ת א"ע לא מהני
למ"ל קראי למפסל העבודה בזר וטמא ששימש ובאונן
וכדומה הא כיון דמוזהרים שלא לעבוד ממילא א"ע
ל"מ והקרבתם פסולה. ואפשר לומר שנ"מ לענין
הולכה בזר דמבואר בס"פ דלעיל דהולכה בזר פסול
אף לר"ש ולא מהני התיקון לחזור ולהולך עיי"ש. אבל
שאם נתקבל הדם למזבח בלא הילוך כגון הילוך ברגל
יש תקנה לחזור ולהולך ואם מצד א"ע ל"מ הוי רק
כאילו לא עשה יהיה תקנה שיחזור כהן ויולך אבל
באמור מצד שבעצמותו מחלל העבודה אין תקנה
בהולכת כהן. ואף דבמתניתין דהכא שקבלו ועלה
דייקי' מנ"ל. באמת שקבל היינו מקבלה ואילך והולכ'
בכלל (וע' בתורע"ק אות י') גם י"ל כיון דמצינו בחלל
אף דמוזהר אם עבד בשוגג עבודתו כשרה כדאיתא
בקדושין דף ס"ו ע"ב וילפי' לה מקרא, הרי גילה קרא
דבאזהרה דעבודה א"ע מהני

46. מהרי"ט קידושין לו. ד"ה וכתבו (1568-1639)

וא"ת בשאר עבודות נמי מנא ליה דמתחלה עבודה
בכהנת נימא נימא דמיעוטא דבני אהרן לא אתא אלא
לומר דלא מהני ויחזיר כהן ויקמץ דאי לאו קרא הייתי
אומר בדיעבד כשרה שהרי קרויה כהנים לאכול תרומה
וקדשים והיה להם לתוספות לתרץ דלהכי אצטריך בהו
עיקובא? וי"ל דלענין דלא אהנו מעשיהו לא צריכי קראי
דקל וחומר הוא ומה הגשה דלא מעכבא לא מהניא
בנשים עבודות דמעכבות לא כל שכן

47. אבי עזרי ביאת מקדש פ"ב הי"ז

ואני תמה ע"ז ולא זכיתי להבינם את דברי הגרעק"א
בזה דזה ודאי שכל אלו הפסולים כשעבדו אין הם
פוסלים אלא שאין העבודה כשרה בהם שבעינין כהן
כשר והרי בקבלה מפורש במשנה שם בדל"ב שאם יש
דם הנפש יחזור הכשר ויקבל וכמו שכתב רש"י שם
בדט"ו א' ע"ש הרי שאין זו פסלות אלא שהעבודה
אינה כשרה רק בכשרים וע"כ אם אפשר לחזור ולקבל
ע"י כשר שפיר היא עבודה כתקונה ובהולכה ג"כ
נחלקו בני רבי חייא ור' ינאי אם יכול לתקוני ע"י כהן
כשר ולהלכה שאי אפשר לתקוני בהולכה משום דשאני
היא הולכה מקבלה דכיון שכבר היתה הולכה לא שייך
עוד הולכה אבל הולכה שלא ברגל שאין זו הולכה שייך
לתקוני וא"כ איזה נ"מ יש בין אם ההולכה אינה כשרה
מטעם אי עביד לא מהני או מטעם הקרא שילפינן בכל
הנהו פסולים שלא מהני עבודתם גם אחרי הלימודים

מקראי אין זו פסלות על הקרבן אלא שאין כאן עבודה
בהכשר ואעפ"כ לא מהני לתקוני וגם אם מטעם הדין
דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד לא מהני אי עביד
לא יכול לתקוני שהרי סוף סוף היתה הולכה אלא שלא
מהני ההולכה מטעם האיסור ואדרבא שאי רק מטעם
האיסור לא מהני יש לזה יותר שם הולכה מאם הי'
הולכה ע"י פסולים ופשוט סוף דבר דברי הגרעק"א
בכאן צע"ג בעיני

גם מה שכתב שמהדין דחלל שעבד עבודתו כשרה
שמעינן שאזהרת עבודה אין בו משום אי עביד לא
מהני איני יודע בפשוטו הי' לי' להוכיח מהא דאם נזבחו
שלא לשמן כשרין ולא עלו לחובה והרי אסור לחשוב
מחשבה שאינה נכונה כמפורש בגמ' בריש זבחים
אסור לשנוי' ובהרמב"ם בפ"ח מהל' פסולי המוקדשין
ה"א ואמאי הקרבן כשר נימא אי עביד לא מהני וכל זה
צ"ע בעיני וכן פרועי ראש הוא במיתה ועבודתו כשרה
כדאיתא בסנהדרין דכ"ב ב' ע"ש וצ"ע

48. רש"י מסכת זבחים דף טז עמוד ב ד"ה קסבר

ומיהו חילול לא יליף ר' ישמעאל מיניה דאי לאו (קרא
אחרינא) + מסורת הש"ס: [ק"ו] + הוה אמינא האי
דאמר להו שמא באנינות הקרבנתם אותו לאו למימרא
דאי עביד הכי שפיר אשתרוף אלא כשאמרו לו מפני
אנינות שרפנוה אמר להם שמא עברתם על האזהרה
והקרבנתם אוננין ואמר לו אהרן וכי הן הקריבו דאסורים
להקריב אוננין אני הקרבתי שאין אנינות פוסל ב'.

רק בביטול המעשה תבוטל העבירה

49. שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן קכט

דכללא דאי עביד לא מהני הוא רק היכא דבביטול
המעשה תבוטל העבירה. כגון תמורה. בזה אמרינן
דלא מהני, משום דאינו בדין שיהנו מעשיו להחזיק
העבירה, אף דמ"מ אף דלא מהני עבר אמימרא
דרחמנא על שהמיר, מ"מ כיון דשורש קפיידא דרחמנא
ענין תמורה אמרינן דלא מהני ונתקן שורש הענין, אלא
דלקו על שעבר אמימרא דרחמנא וצריך קרא דוהי'
הוא ותמורתו לאורו"י דבזה עבד מהני, משא"כ בנ"ד
בנתנה ליכא עבירה רק חילול שבועתו שלא ליתן והרי
נתן, בזה אי עביד מהני, משא"כ בנ"ד דגם אם תאמר
דלא מהני הנתינה. מ"מ יהיה עובר העבירה ומחלל
שבועתו שנשבע שלא ליתן והרי נתן. בזה לא אמרינן
א"ע = אי עביד = לא מהני, וכמדומה כבר העיר בסברא
זו בתשו' מהרי"ט

שאני קדשים שצריך שנה עליו

50. תוספות מסכת פסחים דף סג עמוד א

השוחט פסח על החמץ עובר בלא תעשה - אומר
ריב"א דהפסח כשר דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב

דעביד לא מהני כי אם שהוא מצוה הבאה בעבירה והקרבת פסול ועל זה הביא

הקושיא גבי פרק קמא

56. נתיבות הקודש ד: ד"ה מאי שנא

י"ל בזה ע"פ מה שהשיב לי כבוד הגאון האמתי אב"ד דבריסק ר יצחק זאב הלוי שליט"א על מה שהקשיתי לו דלעולם בשוחט שלא לשמה דפרש"י ב' ע"ב שעובר על לאו דלא יחשב דאסור לחשב בקדשים א"ב אמאי לא אמרינן עביד לא מהני ויפסול אף בדיעבד וע"ז אמר הג' הנ"ל דלא שייך הכא עביד לא מהני משום דכל היכא שחושב שלא לשמה אין זה חסרון בעיקר פעולת השחיטה אלא שהוא איסור גברא מה שעובר במחשבתו אבל בעצם השחיטה אינו נוגע כלל ולא שייך עביד לא מהני אלא במקום שעצם המעשה הוא באיסור

57. קובץ הערות סימן עד א' ג

אכתי תיקשי ממחשבת פיגול, דאיכא לאו דלא יחשב, ומבואר ברמב"ם פ"ח מפסולי המוקדשין [ה"ב] דהאיסור הוא משום שפוסל את הקרבן כמו מטיל מום, וא"כ אמאי לא פריך בגמ' מזה דנימא אעל"מ. וקושיא זו שמעתי מל' רבינו בעל ח"ח (שליט"א). וי"ל עוד, דלא שייך לא מהני על חלות הדין אלא היכא שהאדם הוא הפועל את חלות הדין, כגון בקנינין והקדש ותרומה, דבכל אלו הדין חל ע"י דעת האדם, דמשו"ה ביכולתו להטיל בהן תנאי ושיוור ולקבוע זמן, אבל היכא שהדין חל מאליו ע"י המעשה, כגון בשחיטה המתרת הבהמה, שאין ההיתר מכח דעת האדם, אלא מעשה השחיטה היא המתרת, וע"כ אינו יכול להטיל תנאי ושיוור בשחיטה ולא לקבוע זמן, לא אמרי' אעל"מ

עבודה מציאות ולא חלות

58. שיעורי רבנו יחיאל מיכל זבחים ב' טז: ד' ט

ובעיקר קושית הגרע"א אפשר לתרץ דאי עביד לא מהני אלא בחלות כמו חלות קידושין ותרומה והקדש מה שאין כן עבודה ואפילו עבודת זריקה לא הוי חלות כמו חלות קידושין ותרומה והוי כמו דבר של מציאות דלא שייך בו אי עביד לא מהני

59. רבינו משולם דוד טו: ד' רצא

קושיתו צ"ע דלכאורה אי עביד לא מהני אמרינן רק לענין חלות דהיכא דבעינן מעשה דכל עצמותו היא חלות אותו מעשה בזה אמרינן דאי רחמנא אמר לא תעביד לא יועיל אם יעבור ויעשה דמ"מ החלות לא יחול וממילא אין כאן כלום עיין בסוגיא זו בתמורה ה: דאמרינן כן לענין אונס שגירש והפרשת תרומה ולענין פדיון ומקדיש וכדומה דכל הני עצם המעשה הוא חלות המעשה ואם הקדיש מידי ולא חל ההקדש נמצא דאין כאן כלום ובזה שפיר י"ל דאי עביד לא מהני אבל זר

51. שער המלך הלכות קרבן פסח פרק א

וראיתי להפר"ח ז"ל בס' מים חיים שכתב אדברי התוספות הללו וז"ל וליתא דהא קי"ל כרבא פ"ק דתמורה דס"ל כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני אלא הי"נ משום דקראו זבח יע"ש ולדעתי נראה דלק"מ דהא דאמר רבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני דוקא בכל התורה אבל בקדשים כיון דקי"ל דבעינן שנה עליו הכתוב לעכב אפי' רבא מודה

52. תוספות מסכת תמורה דף ד עמוד ב

רבא אמר לא מהני מידי - קשה אם כן שוחט פסח על החמץ לפסול ויש לומר דבירושלמי יש קרא להכשיר

53. שו"ת בית הלוי חלק א סימן ל ס"ק ב

ובאמת דכדברי הפר"ח מבואר להדיא בתוס' תמורה דף ד' שהקשו דשוחט פסח על החמץ יהיה פסול לרבא דלא מהני ותירצו דבירושלמי יש קרא להכשיר הרי להדיא כהפר"ח דגם בקדשים קאמר רבא הך כללא דלא מהני ושפיר הקשה הפר"ח על הריב"א דמכשיר בלי שום דרשה רק מסברא דלרבא דקיי"ל כוותיה נאמר דלא מהני והיא עצמה הוי קושי' התוס' בתמורה ומה שהקשה עליו הפרי חדש דאמאי מכשיר בלי שום ראייה יש לומר דס"ל להריב"א כסברתו של הנתיבות הנ"ל דהיכא דלא יתוקן הדבר גם רבא מודה דמהני ומש"ה בשוחט פסח על החמץ הרי לא שייך לא מהני דהרי לא נרויח כלל בזה דאע"ג דהך ל"ת של לא תשחט על חמץ דם זבחי יתוקן דכיון דנאמר דלא מהני ולא הוי שחיטה רק נחירה א"כ הא ליכא הך דבר שהקפידה התורה דהקרבת פסח לא יהי' נשחט על חמץ מכל מקום הא ודאי דההורג קדשים בידים עובר ג"כ על לא תעשון כן לה' כו' וכדאיתא במס' ע"ג דף י"ד... וגם נראה דהורג קדשים בידים לא גרע ממטיל מום בקדשים...

54. שער המלך הלכות קרבן פסח פרק א ה"ה

ע' ריטב"א יומא נג. וז"ל... כיון דאיכא אזהרה מכי בענין ממילא משמע שהוא עכובא כו' יע"ש הנה מתבאר מדבריו דס"ל דע"כ לא אמרינן שנה עליו הכתוב לעכב אלא במידי דליכא לאו אבל היכי דאיכא לאו ממילא משמע עכובא ולא בעינן שיסנה עליו הכתוב לעכב והוא הפך דעת ריב"א ע"ע קה"י פסחים ס' מח שתוס' וריטב"א אזלי לשיטתם במקום אחר. [ע' דב"א ב:כא]

55. זכר יצחק ח"א ס' מו

אמנם מה שהשיג על תוספות פסחים סג א ד"ה השוחט בשוחט על חמץ דמתנגדים לדברי התוס' תמורה ד ב ד"ה רבא דהירושלמי פסחים פ"ה ת"ד דאמר דשוחט פסח על החמץ לא נפסל משום דכתיב זבחי הנה דברי הירושלמי לא כונו כלל לפסול משום

שקבל או הוליך את הדם יל"ע אם גם בזה אמרינן אי עביד לא מהני דהתם מלבד החלות איכא מהני נמי מעשה קבלה או הולכת הדם ואולי גם בקבלה והולכה הוי חלות דין וצ"ע בזה ודו"ק

60. אילת השחר טו. ד' קמו

והבה ככל אלו האיסור הוא התוצאה דאין התורה רוצה שיהי' הפסח שחוט כשיש לו חמץ, דנמצא שיש פסח וחמץ עמו, וכן הוא בתרומת הרעה על היפה וככל הנך דמייטי ש"ס בתמורה, ובזה יש את הסברא דאי עביד לא מהני, אבל בזר העובד בקרבן לא נהי' בקרבן דבר הנוגד אלא יש כאן עבירה בעשיית הקרבן דאין התורה רוצה שיעשה הזר את העבודה, וע"ז לא שייך אי עביד לא מהני, דהאיסור הוא רק על העשיה.

61. מנחת אברהם ח"א ד' קפד

וכתב שם בזכר יצחק דשחיתת קדשים שאני ולכן מקדש ע"י דהאדם דחשיב שייך אעל"מ אמנם י"ל דכ"ז בשחיטה אבל בשאר העבודות לא חשיב דהאדם משוי כאן הכשר עבודה אלא דנכשר ממילא

62. זכר יצחק ח"א ס' מו

(זבחים טו.) דנראה ברור דעד כאן לא אמר רבא אי עביד לא מהני כי אם בדבר שעושה אדם ע"י החלטתו כגון הקדש ומכר וגירושין שהאדם מחדש הדבר ובזה אמר רבא דאינו יכול לעשות נגד רצון התורה מה שאין כן בשחיטה...

אמנם התוס' בתמורה ד ב שהקשו משוחט פסח על חמץ נ"ל דשחיתת קדשים שאני דמצינו בש"ס דמנחות עח ב דשחיתת קדשים הוי כקדושת כלי שרת דאין מקדשין אלא מדעת ואף שאמרו בזבחים מו ב השוחט לשם חולין כשרה נראה שזה רק אם השוחט מחשב ולא הבעלים אבל אם הבעלים מכונין לחולין לא נתקדש כלל דשחיתתן הוא הקרבתן כמו שאמרו בירושלמי דנזיר פ"ד ה"ה גבי הפרה שאין הבעל מפר אחר שנשחט הקרבן ובלי דעת הבעלים אי אפשר ובזה הוי כהקדש דעלמא דשייך בזה אי עביד לא מהני דאין בכחו להקדישו לקרבן ואין כונת התוס' דתהוי נבלה רק שלא תועיל שחיתתו להכשירו לקרבן

63. שיטה מקובצת עג: בשם רבנו שמואל

לא שייך הפקר ב"ד לאחר שנשחט בהכשר ואינן יכולין להפקיע כי אם קודם שחיטה

64. מלחמת ה' מסכת ראש השנה דף ז עמוד א

ואע"ג דמתן דמים לר"י בלעבור לא בעי כוונה דשוחט קדשים לשם חולין כשרין ועולין לבעלים לשם חובה ואפי' חטאת כדאיתא בפ"ק דזבחים ה"ה לזורק ואע"ג דמתעסק בקדשים פסול ה"נ מתעסק במצות לכ"ע לא יצא דאפי' למ"ד מצות אינן צריכות כוונה כוונת תקיעה בעינן ובקדשים נמי בעינן כוונת שחיטה אבל כוונה

דמצוה בקדשים לא בעי' ומש"ה לעבור דידהו לא בעי כוונה לר' יהושע ומיהו לר"א בעי כוונה

65. מקדש דוד קדשים סימן לג

ובאופן המחשבה צריך שתהא המחשבה דוקא בשעת עבודת המתיר, וצריך לחשוב בשעת העבודה ממש, ונראה דאף תוך כדי דיבור לא מהני בזה, דהא אמרינן בזבחים (ט"ו א) דלא משכחת פיגול בהזאת חטאת העוף, דאי חשיב עד דנפיק דמא לאו כלום היא כו', ואמאי לא נימא דקא מחשב בתוך כ"ד של יציאת הדם, ומוכח דבעינן בשעת העבודה ממש

66. מתנה אפרים הלכות צדקה סימן ח

מוכח מהכא דגבי הקדש לא מהני חזרה אפילו תוך כדי דיבור... ופירש רש"י דהיינו טעמא משום דכי אמר הרי עלי תודה ואצא בה נתחייב באמירה דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכי הדר אמר ע"מ לאו מלתא היא

קושיא מריחוץ ידים ופרוע ראש

67. מנחת אברהם ד' קפו

ואמר בזה מו"ר הגרי"ד דמבואר בדברי הרמב"ם דבשתויי יין ופרועי ראש אע"ג דבכניסה גרידא איכא רק מלקות ומיתה איכא רק כשעבד אבל אין הפי' דאיכא אזהרה ואיסור מיוחד על עבודה אלא עיקר האיסור הוא כניסה אלא דעל כניסה גרידא איכא רק מלקות וכניסה ועבודה איכא חיוב מיתה אבל האיסור הוא איסור כניסה ולכן הזכיר הרמב"ם רק חד איסור דכניסה בשתויי יין ופרועי ראש [ריש ס' ביאת מקדש]

68. אילת השחר טו.

אמנם גם אם הפסול הוא כעבודה יש לחלק, להנה צ"ב בכלל מה מביא רעק"א מהא לחלל כשר ביעבד אף שעשה איסור, להא בתמורה מביא מהרבה מקומות לפריך בין למ"ל אי עביד מהני ובין למ"ל לא מהני, ומשני שאני התם, כגון כאלמנה לכה"ג אמרי' שאני התם דאמרה תורה לא יחלל חילולין הוא עושה ואין עושה ממזרין וא"כ גם כאן נוכל לומר שאני התם לאמר קרא ברכ' ה' חילו כמבואר קידושין ס"ו ב'. ועכצ"ל כסברת רעק"א ולומר שאני התם שייך רק אם אפשר לומר דהענין ההוא שאני מגזה"כ, כגון ענין ממזרות כחלל או ענין הפרשת תרומה מן הרע וכן כולהו, אבל היכא שזה איסור בעצם האדם לאדם כזה אסור לו לעבוד ליכא למימר שאני התם לגבי אי עביד לא מהני. א"כ ענין שלא לשמה הוא ענין אחר מעבודות של פסול בהגברא, וזה בדואי אין לדמות לענין של עבודה שלא לשמה, ואפילו פרוע ראש אין זה דין בהגברא רק במצב הזה שהוא נמצא בו, ולא למי לזר וחלל לשניהם הם פסולין בעצם האדם, ובזה ס"ל להגרעק"א לאין לומר שאני חלל לגבי הענין של אי עביד לא מהני

אפשר לתקן

שחיטה

69. רש"י מסכת זבחים דף טו עמוד א

אפשר לתקונה - להולכת פסול ולא דמיא לשאר עבודות דאילו שחיטה וקבלה זריקה מאחר שנעשו בפסול אי אפשר לחזור ולעשותן בהכשר וא"ת קבלה נמי יש לתקן כגון שלא קבל הפסול כל הדם ויכול כשר לחזור ולקבל ההיא ודאי כשרה ובפ' שלישי (לקמן /זבחים/ דף לב) תנן לה אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל וכן בזריקה

קבלה

70. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף לב עמוד א

וכולן שקיבלו את הדם חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אם יש דם הנפש - יחזור הכשר ויקבל

71. שיטה מקובצת לד :

וליא למדחי דהתם משום פסול מחשבה שמחשבה לא פסלה אלא בראוי לעבודה

הולכת זר

72. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף טו עמוד א

הולכי זר, והחזירו כהן וחזר והולכי - פליגי בה בני רבי חייא ור' ינאי, חד אמר: כשר, וחד אמר: פסול; מר סבר: אפשר לתקונה, ומר סבר: לא אפשר לתקונה. הולכי כהן והחזירו, וחזר והולכי זר - אמר רב שימי בר אשי: לדברי המכשיר - פסול, לדברי הפוסל - מכשיר. רבא אמר: אף לדברי הפוסל - פסול, מאי טעמא? דהא צריך תלמוד בבלי מסכת לאמטוייה

הלכה שלא ברגל

73. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף טו עמוד א

איתמר, אמר עולא אמר ר' יוחנן: הולכה שלא ברגל - פסולה, אלמא לא אפשר לתקונה. איתיביה רב נחמן לעולא: נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר!... תיובתא

74. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הכ"ג

הולכה שלא ברגל אינה הולכה, לפיכך כהן גדול שקיבל את הדם ועמד במקומו וזרקו למזבח נפסל הזבח

75. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הכ"ז

כל הזבחים שקיבל דם אחד מן הפסולין לעבודה, או שהולך את הדם למזבח, או שזרקו למזבח כהלכתו, נפסל הזבח, קיבל הכשר ונתן לפסול ולא הלך בו הפסול אלא עמד במקומו יחזיר לכשר

76. חידושי ר' חיים הלוי הלכות פסולי המוקדשין פי"ג

ה"ט

ונראה לומר, דהנה הרי מסקינן התם דאפשר לתקוני היכא דעביד הולכה שלא ברגל, וכן פסק הרמב"ם בפ"א מהל' פסולי המוקדשין דקבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר, ופסק זאת בסתמא, ולא חלק בין אם נתן לצד חוץ או לצד פנים, והיינו משום דקי"ל דאפשר לתקוני, וכדמסיק הגמ' להך מ"ד דאי אפשר לתקוני בתיובתא

ובאמת שכן היא הסברא פשוטה, דהולכה ברגל בזר דהויא הולכה, א"כ הא נעשית עבודה בפסול, משא"כ הולכה שלא ברגל, כיון דלא שמה הולכה, א"כ הא עדיין לא נעשית שום עבודה כלל, אלא דגרם שתבטל ההולכה, כיון דהקריבו אצל המזבח, וע"כ שפיר מחלקינן, דהיכא דהולך זר הרי נעשית עבודת ההולכה בפסלות, ונעשה בה דבר הפוסלה, וכדקי"ל דזר מחלל עבודה, וע"כ אי אפשר לתקוני, משא"כ בהולכה שלא ברגל, דלא חשיבא הולכה כלל, וא"כ הא לית בה עדיין שום דבר הפוסלה, אלא דגרם שלא יוכל לעשות בה עבודת הולכה

77. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף יד עמוד ב

ת"ש: שחט ישראל וקבל הכהן, נתנו לחבירו וחברו לחבירו! התם נמי דניידי פורתא

78. רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק א הלי"ד

שחט השוחט וקיבל הכהן, נתנו לחבירו וחבירו לחבירו כדי שיתעסקו רבים במצוה עד שיגיע הדם אצל כהן הקרוב למזבח

79. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף טו עמוד א

איתיביה רב נחמן לעולא: נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר! הכא במאי עסקינן - כשיצא לחוץ

80. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הכ"ה

נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר

81. נזר הקודש טו.

הנה בביאור הולכה שלא ברגל שתיים יש בזה. א. דהולכה שלא ברגל ליתא בזה ענין הולכה והרי זה כנעשה ממילא וכמעשה קוף בעלמא ואין כאן עבודה הולכה כלל. ב. אפשר לומר זהו ענין הולכה שלא כדרכה וא"כ חסר בזה עבודה בכהן כמו עבודה בשמאל שחשב כעבודה בזר מטעם דנעשה שלא כדרך עבודה כמבואר בירושלמי פרק ה דיומא דפריך שם ושמאל לאו זר הוא מבואר דכל שהוא באופן שלא כדרך עבודה הרי זה ענין חסרון עבודה בכהן ויש כאן ענין זר.

והנה איתא בירושלמי יומא פר"ה שם דפריך למ"ד הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה מהא ששפך הדם

מן הכלי על הרצפה אמר רבי ביבי תיפתר שהי' מתגלגל כלפי חוץ אמר רבי בא ואפילו תימר כלפי פנים שנייא רבא הילוך בזר שנייא שהיא הילוך מעליא יעו"ש ובקרב"ע, ביאור הדברים לדעתינו בזה דעני הולכה שלא ברגל סבר ר' ביבי דלא הוית כלל בגדר עבודה והרי זה כנשפך ממש וכמעשה קוף וכהכי משני כשנשפך כלפי חוץ וסברת ר' בא דהולכה שלא ברגל הוית עבודה רק היא עבודה שלא כדרך עבודה ובזה נחשבת היא כעבודה בזר ומיצא סוגייתא היא מהא דנשפך הדם דשם כיון דליתא בזה עבודה כלי אין ההולכה שלצד פנים פוסלת ולהכי משני שתיפתר גם בנשפך אף כלפי פנים ושיטת הש"ס דילן שמשני בהא דנשפך דמיירי בגומא וכדומה ע"כ אזלא בשיטת רבי ביבי שבירושלמי ולפ"ז אפשר לומר דהרמב"ם סבר כשיטת ר' בא שבירושלמי וא"כ שפיר מיושב הא דנשפך כפשוטו אף אם אמרינן דהולכה שלא ברגל לא שמה הולכה

זריקה

82. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כו עמוד ב
אמר שמואל: פסול בשר, אבל בעלים נתכפרו... תן באידך פירקין: נתנו על הכבש שלא כנגד היסוד, נתן את הניתנין למטה למעלה ואת הניתנין למטה, ואת הניתנין בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים, אם יש דם הנפש - יחזור הכשר ויקבל; ואי ס"ד שלא במקומו כמקומו, למה לי יחזור הכשר ויקבל? וכי תימא: להתיר בשר באכילה, מי איכא זריקה דלא מכפרת ושריא בשר באכילה? אי דיהביה כשר ה"נ, הכא במאי עסקינן - דיהביה פסול ... דתנן: וכולן שקיבלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אם יש דם הנפש - יחזור הכשר ויקבל; קיבלו אין, זרקו לא ... לא תימא: זרקו לא, אלא אימא: שחטו לא

83. רש"י מסכת זבחים דף כו עמוד ב
אי דיהביה - שלא במקומו כהן כשר הכי נמי דלא בעי יחזור ויקבל.
הכא במאי עסקינן דיהביה פסול - דהא דקתני נתנו על גבי הכבש ארישא קאי דקתני כל הפסולים ששחטו כו' וכולן שקיבלו את הדם כו' ועלה קאי נתנו על גבי הכבש כו' בפ"ג.

84. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כז עמוד א
א"ר יוחנן: הכל מודים בנייתנין למעלה שנתנן למעלה, למטה שנתנן למטה, שלא כמצותן - לא יאספנו, לא נחלקו אלא בנייתנין למעלה שנתנן למטה, למטה שנתנן למעלה - שרבי יוסי אומר לא יאספנו, ורבי שמעון אומר: יאספנו
ורב חסדא אמר אבימי: הכל מודין בנייתנין למטה שנתנן למעלה שלא יאספנו, וכל שכן בנייתנין למעלה שנתנן למטה, הואיל ודמים העליונים למטה הן באין,

לא נחלקו אלא בנייתנין לפנין שנתנן בחוץ, בחוץ שנתנן לפנין - שר' יוסי אומר: יאספנו, ור"ש אומר: לא יאספנו
רש"י: שרבי יוסי אומר יאספנו - דכיון דלמזבח זה לא היה ראוי לא קלטיה כלל

85. רש"י מסכת זבחים דף סד עמוד א
מאי קאמר - קתני הזה דמה בכל מקום ואפילו למעלה מן החוט כשירה והדר תניא ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה והא ליכא למימר דהזה ואח"כ חזר והזה למטה קא מכשרי דהא הזה דמה קתני כל דמה משמע דלא קתני הזה מדמה

86. תוספות מסכת זבחים דף צב עמוד א
ושקבלו פסולין וזרקו את דמה - פירש בקונטרס או זרקו ואע"ג דאפילו כשרה אם ניתז דמה לאחר זריקה אין טעון כיבוס כדאמר לקמן פרט לזה שכבר הוזה איצטריך לאשמועינן בפסולין למימר דדם דחוי הוא ואין הנותר במזרק כשר לזריקה ולא תימא יחזור הכשר ויזרוק דפסול עושה שירים וצ"ע בפ"ק דמעילה (דף ה.).

פסול מהו שיעשה שיריים

87. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף לד עמוד ב
בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: פסול מהו שיעשה שירים? אמר ליה: אין עושה שירים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו, הואיל ומרצה לפיגולו

88. רש"י מסכת זבחים דף לד עמוד ב (וכ"ה בהמפרש, רגמ"ה, ופירוש קדמון במעילה ה:)
מהו שיעשה שיריים - אם קבל זרק מהו שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק ויכשר הקרבן מי אמרינן כיון דזרק פסול שוייה לדם שבצואר שיריים ותו לא מיחזי לזריקה או דלמא לא אלימא זריקת פסול לשוייה לדם שבצואר בהמה שירים ויחזור הכשר ויקבל.
אין לך זריקה פסולה שעושה את השאר שירים - אלא זריקה במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו.
הואיל ומרצה לפיגולו - הואיל והויא זריקה מן התורה למיקבעיה פיגול ופסול

89. תוספות מסכת זבחים דף לד עמוד ב
וה"ר אפרים מפרש דהך בעיא אמתני' דכל הפסולין שעלו לא ירדו קאי דלכתחלה לא יעלו וקמיבעיא אם זרק פסול מהו שיעשה שירים להיות נשפכין לכתחלה ליסוד כמו בכל שירי הדם או לא ואסור לזורקם לכתחלה וישפכו לאמה וקשה לפי' זה דהוה ליה למימר מהו שיעשה שירים או דחוי כדקאמר באידך בעיא כוס מהו שיעשה את חברו שירים או דחוי ועוד אמרינן בהדיא בריש מסכת מעילה (דף ה.) גבי חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס הא קמ"ל דאע"ג דקיבל

פסול זרקו וקבל כשר זרקו לאו כלום (פסול) מאי טעמא שירים נינהו ופריך והא בעי מיניה ר"ל מר' יוחנן פסול מהו שיעשה שירים וא"ל אין עושה שירים כי אם חוץ לזמנו מאי לאו אבל שאר פסולין אינן עושים שירים ומאי קשיא ליה הא מודה ריש לקיש דלכל היותר שירים היו אבל מיבעיא ליה דשמא אפילו דחוי היו ואם כן ממה נפשך אין טעון כיבוס וכו' ברוך

מחשבה פסולה

90. רש"י מסכת זבחים דף כז עמוד א
הכל מודים בניתינן למעלה שנתנן למעלה שלא כמצוותן - כגון במחשבה או בשמאל.
שלא יאספנו - לחזור וליתנו כמצוות דכיון דניתן במקומו אזדא ליה תורת זריקה מיניה
91. שיטה מקובצת מנחות ה: א' לג בשם תוס' אחרות
שהקרבן נפסל כשקבלו פסולין וזרקו את דמו [ולמה לין] מחשבה וי"ל דאי לאו מחשבה משום קבלו [פסולים לא היה] פסול שאפשר שיחזור הכשר ויקבל.

שיטת הרמב"ם

92. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א
הלכה כז
כל הזבחים שקיבל דמם אחד מן הפסולין לעבודה, או שהולך את הדם למזבח, או שזרקו למזבח כהלכתו, נפסל הזבח, קיבל הכשר ונתן לפסול ולא הלך בו הפסול אלא עמד במקומו יחזיר לכשר, אבל דם שהוליכו הפסול לעבודה והחזירו לכשר והוליכו, או שהוליכו הכהן תחילה והחזירו ונתנו לפסול והוליכו, הואיל והוליכו הפסול בין בתחילה בין בסוף נפסל הזבח, שהרי אי אפשר לתקן דבר זה הלכה כח
קיבל הפסול, אם נשאר דם הנפש חוזר הכשר ומקבל ומולך וזרקו, שאין הפסולין לעבודה עושין הדם הנשאר שירים, חוץ מן הטמא הואיל והוא ראוי לעבודה בקרבן הבא בטמאה כמו שביארנו עושה שירים, כיצד קיבל הטמא, אע"פ שקיבל אחריו הכשר דם הנפש וזרקו נפסל הזבח, שזה שקיבל הכשר באחרונה שירים הוא ואינו כלום. +/השגת הראב"ד/ עושה שירים כיצד. א"א סבור אני שטעה בזה שהוא סבור כשאמרו כוס עושה חבירו דחוי או שירים בקבלה בלבד אמרו אפילו בלא זריקה ואינו כן שאין השאר לא דחוי ולא שירים עד שיזרק מן האחר ואפילו קיבל הכשר תחלה וכ"ש פסול. +

93. כסף משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק א הכ"ז
ומ"ש רבינו כהלכתו נראה דה"ק אפילו אם זרקו כהלכתו נפסל הזבח, ויותר נראה לומר דדוקא זרקו כהלכתו פסל אבל זרקו שלא כהלכתו לא פסל דלא חשיבא זריקה:

94. מחנה אפרים פסו"מ פ"א הכ"ז

נ"ב זה אינו דהא הכא איירי כשלא נשאר בו דם הנפש כמ"ש בסמוך וכ"כ בפ"ב ונהי דלא חשיבא מ"מ הא לא נשאר בו דם לזרוק

95. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ב ה"י

דם שמצותו ליתן אותו למעלה מחצי המזבח שנתנו למטה, או שמצותו ליתנו למטה ונתנו למעלה, או שמצותו ליתנו בפנים בהיכל ונתנו על מזבח החיצון, או הניתנין על מזבח החיצון שנתנן לפנים בהיכל, או שנתן דם הניתנין בחוץ על הכבש שלא כנגד היסוד הרי בשר הזבח פסול, ואע"פ כן נתכפרו הבעלים בו כיון שהגיע דם למזבח, אף על פי שהגיע שלא למקומו הרי הוא כמו שהגיע למקומו לכפר, במה דברים אמורים כשהיה זה הזורק כשר לעבודה, אבל אם קבל הכשר ונתן לפסול ונתן הפסול את הניתנין למעלה למטה, ואת הניתנין בפנים בחוץ, ואת הניתנין בחוץ בפנים, או שנתן על הכבש שלא כנגד היסוד, לא נפסל בשר הזבח אם נשאר דם הנפש, אלא יחזור הכשר ויקבל שאר דם הנפש ויזרוק הדם במקומו

96. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יד הלכה ב
ואין המחשבה מועלת אלא ממי שהוא ראוי לעבודה, ובדבר הראוי לעבודה, ובמקום ראוי לעבודה, ממי שהוא ראוי כיצד, אחד מן הפסולין לעבודה שקיבל הדם, או הולך, או זרקו, וחשב בשעת העבודה מחשבת מקום או מחשבת הזמן, לא פסל במחשבתו, לפי שאינו ראוי לעבודה, ואותו הדם שקבל או שזרק מקצתו ישפך לאמה, ואם נשאר דם הנפש יחזור הראוי לעבודה ויקבל במחשבה נכונה, אבל אם חשב הפסול בשעת שחיטה פסל במחשבתו, שהשחיטה כשירה בפסולין כמו שביארנו, יש קרבנות שאם נעשו שלא לשמן כשירין כמו שיתבאר, לפיכך אם קבל הדם כהן זה שאינו ראוי לעבודה, או הולכו, או זרקו, פסל הזבח כאילו עשהו לשמו שהוא פסול, ואע"פ שיש דם הנפש, וחזר הכשר וקבל, וזרקו, כבר נפסל הזבח, ולא מפני מחשבת שינוי השם פסל אותו אלא מפני שהוא פסול לעבודה כמו שביארנו.

97. כסף משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק יד ה"ב
לפיכך אם קיבל הדם כהן זה וכו' פסל הזבח כאילו עשאו לשמו וכו'. נראה שהטעם שמאחר דשלא לשמו פסל בעלמא והכא לא פסל הוי כמי שאינו ראוי לעבודה כראוי לענין שיהא פסול במחשבה שאע"פ שיש דם הנפש לא מהני שיחזור הכשר ויקבל אכן צריך לימוד מנין לו לרבינו זה

98. רמב"ם הלכות מעילה פרק ג ה"ב
קיבלו הפסולין את הדם וזרקוהו וחזרו הכשרים לעבודה וקיבלו שאר דם הנפש וזרקוהו אין מועלין

בבשרו, שאין הפסולין עושין שאר דם הנפש שירים
חוץ מן הטמא הואיל וראוי לעבודת צבור עושה שאר
דם שירים

99. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ז ה"ט

וכל מקום מן המזבח כשר למליקתה, ובלבד שיזה
דמה למטה מאמצע המזבח, ואם הזה בכל מקום
כשירה, והוא שיתן למטה מעט מדם הנפש

100. לחם משנה הלכות מעשה הקרבנות פרק ז

והוא שיתן למטה מעט מדם הנפש. קשה טובא
דבפרק קדשי קדשים (דף ס"ג ב) הביאו ברייתא ואמרו
שם מאי קאמר כלומר דאי אפשר לומר דבהזאה צריך
שיתן קצת למטה כדברי רבינו ז"ל מדקאמר ברישא
הוזה דמה ולא קאמר מדמה וכדפרש"י ז"ל ואמרו שם
דלא תנינן הוזה אלא מיצה אבל ההזאה צריך על כל
פנים כולה למטה וזהו שאמר ובלבד שיתן מחוט
הסיקרא ולמטה מדם הנפש דהיינו כל ההזאה אבל זה
שכתב רבינו דההזאה במעט למטה סגי הוא הפך
הסוגיא אם לא שנאמר דרבינו ז"ל לא גריס שם בפ'
קדשי קדשים אלא הברייתא לחודה ותו לא ולא גריס
מאי קאמר וכו' הפירוש דפריש בגמ' וכדגריס רש"י ז"ל
וכיון דלא גריס אלא ברייתא לחודה ודאי דמשמעו
כדברי רבינו ז"ל ועדיין צ"ע

101. קרוך אורה מסכת זבחים דף סג עמוד ב

בהאי דינא דהזה בכ"מ כשירה אם חזר ונתן למטה
הדין אמת לכ"ע, ומש"כ הלח"מ ז"ל דהזאה צריך עכ"פ
כולה למטה אינו מוכרח, ורש"י ז"ל לא כ' אלא דהזה
דמה משמע כל דמה, אבל לא שיהיה צריך דווקא כל
דמה.

102. חידושי ר' חיים הלוי הלכות פסמי"ק פרק יד ה"ב

וצ"ע במה שפסק דאותו הדם שזרק ממנו מקצתו
ישפך לאמה, ואם נשאר דם הנפש יחזור הכשר ויקבל,
דממה נפשך אם היא זריקה לענין שיהא נעשה הדם
הנשאר שירים או דחוי א"כ גם בנשאר דם הנפש אמאי
יחזור ויקבל, ואם לא היא זריקה א"כ גם אותו הדם
שבכוס למה אינו ראוי לזריקה. ובאמת דסיום דברי
הרמב"ם דאם נשאר דם הנפש יחזור הכשר ויקבל,
היא גמ' מפורשת בזבחים דף ל"ד [ע"ב] ובמעילה דף
ה' [ע"ב] דכל הפסולין חוץ מטמא אינן עושין שירים,
וגם בטמא אם הזריקה היא גם במחשבת פסול, או
שהיתה הזריקה גם שלא במקומו הא מבואר בזבחים
דף כ"ו דיחזור הכשר ויקבל, והיינו משום דלא חשיבא
זריקה כלל, אבל הא מיהא צ"ע אמאי אותו הדם שזרק
ממנו מקצת ישפך לאמה, כיון דלא חשיבא זריקה כלל,
א"כ הא זה הדם עצמו עוד ראוי לזריקה.

והנראה לומר בדעת הרמב"ם, דחלוק דין שירים מדין
דחוי, השירים עיקר דינם הוא דהזריקה היא שעושה
את הדם הנשאר שירים, וחל על החפצא שם שירים,

וכדחזינן דחייל עלייהו דין שפיכת יסוד, ודחויין עיקר
דינם הוא דכיון דנתקיים זריקה בהקרבת ואין צורך בהן

ממילא נעשין דחויין, ולא חל עליהן שום דין, וזהו
טעמא דדם שבצואר דהוי דחוי, דחשוב לא נעשה בו
זריקה, ורק דנעשה דחוי ממילא משום דאין בהקרבת
עוד עבודת זריקה. אשר ע"כ אם מצינו גוונא שתהא
זריקה בהדם עצמו, ולא נתקיימה זריקה בהקרבת,
ובגוף הקרבן תוכל לחול עוד זריקה, הדר דינא דלענין
שירים דעצם הזריקה עושה אותן שירים, די במה
דאיכא זריקה בהדם, דהדם הנשאר הוי שירי זריקה
וחייל עליה שם שירים, וממילא דאינו ראוי לזריקה
מפני חלות שם שירים שעליו, משא"כ בדם שבצואר
דאין בו זריקה העושה אותו שירים, ורק דהוי דחוי
ממילא משום דנתקיימה הזריקה בהקרבת, ואין צורך
בהם, וא"כ היכא דלא נתקיימה זריקה בגוף הקרבן,
ויוכל לחול בו עוד זריקה, ע"כ לא איכפת לן מה דנעשה
זריקה בהדם, דמ"מ כל שהקרבת יש בו עוד דין זריקה,
הרי הדם הנשאר ראוי הוא לזריקה ואין בו דין דחוי.

ועל כן סובר הרמב"ם דכן הוא הדין בכל הפסולין
שזרקו ובטמא שזרק שלא במקומו או במחשבת פסול,
דאע"ג דלא היא זריקה בעצם הקרבן ואינה עושה
דיחוי, אבל מ"מ בהדם עצמו יש בו דין זריקה, וממילא
דהדם הנשאר בכוס זה יש בו דין שירים, ולא חזי עוד
לזריקה, ועל כן שפיר מחלק הרמב"ם, דדם הנשאר
בכוס זה ישפך לאמה, ושבצואר בהמה יחזור הכשר
ויקבלו

103. חזון איש קדשים סי' י' א' ה

לכאורה משמע דלא נאמר אין פסול עושה שירים אלא
לענין שדם שבצואר בהמה לא אידחי אבל דם שבכוס
שזרק מקצתו אידחי... ולפיכך כתב הר"מ דאותו הדם
ישפך לאמה אבל אי אפשר לומר כן דהא בגמ' ל"ד ב'
מבעי ליה אי פסול עושה שירים ולא מבעי ליה אי עושה
דחוי ואי אמרת בשלמא דהכא אין נפקותא בין דם
שבכוס לדם שבצואר שאם חשיבא כזריקה כשרה
שאר אחריה זריקה ממילא איפסול בין דם שבכוס בין
דם שבצואר ואי יש אחריה זריקה כשרה בין דם
שבכוס בין דם שבצואר כשר שפיר נקט נשון שירים
אלא אי אמרת דזה שנקרא בכשרה שירים ודאי אידחי
כאן ולא מבע"ל אלא בדם שבצואר דבזריקה כשרה
אידיחי ליה ומבעיא ליה אי אידחי גם בזריקה פסולה למה
נקט לשון שירים הנותן לתלמיד לפרש בדם הנשאר
בכוס שהוא שירים בזריקה כשרה ולא נקט פסול מהו
שיעשה דם שבצואר דחוי אלא ודאי אין חילוק בין דם
שבכוס לדם שבצואר לחזור ולזרוק משירים לכך צריך
לפרש ל' הר"מ או שזרק היינו אחר שקבל זרק
וכדאמר בגמ' כ"ו ב' דלא נידוק קיבל אין זרק לא אלא
אפי' קבל וזרק וכן ל' המשנה ל"ב א' מתפרש
שהפסולין שחטו והוסיף התנא וקבלו וקבלו

104. חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף כז עמוד ב

התוס' בפרק מזבח מקדש (דף פז ע"ב סוד"ה כלי שרת) כתבו דאפילו לר' יהושע שבדם אם עלו ירדו מ"מ לאחר זריקה לא יקנחנו משום דקלטיה מזבח, והוא דינא דלא יאספנו המבואר בסוגין, והנה בפשוטו י"ל דגם לר' יהודה דסבירא ליה יצא דמה תרד, אבל מ"מ אית ליה דינא דלא יקנחנו כמו לרבי יהושע, וא"כ קשה כיון דכל דמים פסולים אפילו לר"י לא יקנחנו, מ"ט קבלו פסולים וזרקו פסולים דלא חזי לעבודת ציבור אמרינן ירדו משום דהוי כנשפך דמה, הא כיון דלא יקנחנו לא להוי כנשפך דמה ולא ירדו וצ"ע... וזהו גם החילוק שבין ר' יהודה ור' שמעון, דר"י ס"ל דנשפך הדם אם עלו האיברים ירדו, וזריקת כל הפסולים נהי דלגבי הדם עצמו מיקרי זריקה וקולטו מזבח, אבל לגבי הקרבן אין שם זריקה ומיקרי לגבי הקרבן נשפך דמה, דהא דאמרינן הכא דכיון דקלטיה מזבח לא ירדו האימורין, הכונה דכיון דקלטיה מזבח מיקרי זריקה על כל הקרבן, ופועלת העבודה גם בקרבן עצמו ולא הוי משו"ה נשפך דמה דתרד לר' יהודה, אבל יצא דמה ושאר הפסולים דלא חזו לעבודת ציבור שזרקו הדם, נהי דלגבי הדם עצמו אמרינן קלטיה מזבח, אבל לגבי כל הקרבן נחשב כנשפך דמה וירדו

105. אבן האזל הלכות פסולי המוקדשין פרק יד

ואותו הדם שקבל או שזרק מקצתו ישפך לאמה, מבואר מד' הרמב"ם דאף דפסול אינו עושה שירים היינו רק לדין לקבל דם הנפש, אבל הדם שזרק הפסול מקצת ממנו כבר נפסל כל הדם, ואין הדם הנשאר כשר שיזרוק ממנו אח"כ כשר לעבודה... מוכח דאפי' קבל בשני כוסות הוא בכלל אותו הדם, כיון שכבר ה' ראוי לזריקה ונפסל בזריקת הפסול, דאף דקיי"ל כרבנן דאין כולן נשפכין ליסוד כמו שפסק בפ"ב הל' כ"א והדם שבכוס השני לא הוו שירי הדם מ"מ בזריקת פסול נפסלו, ולכן צ"ל כמו שכתבתי שם בסוף דברי דיש לומר דדוקא דם שבצואר דלא נראה עוד כלל לזריקה, לא נפסל ע"י זריקת פסול, אבל דם שנתקבל בכלי אף שלא נקרא שירי הדם מ"מ זריקת פסול פסול כל הדם שכבר נראה לזריקה

106. חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף לד עמוד ב

הנה בעיקר הספק בגמרא אי פסול עושה שירים מבואר ברש"י ותוס' דהשאלה היא על הדם שבצואר, והנה לפירוש רש"י דמפרש דמיירי בקיבל פסול וזרק פסול, א"א לו לפרש על הדם שבכוס, משום דהא הדם שבכוס בלא"ה פסול, אבל ברמב"ם מבואר להדיא דאף דקיי"ל דפסול אינו עושה שירים, אבל הדם שבמזרק נפסל ודינו שנשפך לאמה, כן מבואר בדבריו בהל' פסוה"מ (פי"ד ה"ב) דאותו הדם שזרק מקצתו ישפך לאמה, ואף דאם יש דם הנפש יחזור הכשר

ויקבל, וצ"ע מ"ש דם שבכוס דנפסל מדם שבצואר דקיי"ל דאין עושה שירים. ואמר על זה הגר"ח דהנה נפק"מ בין דין שירים לדיחוי, דבשירים מה דנדחו מזריקה הוא במה שחל עליהם שם שירים לשפוך ליסוד וזה פועלת בהם הזריקה, וממילא כדי שיחול עליהם שם שירים בעינן שיעשה מעשה זריקה באותו הדם, אבל דיחוי אינו חלות שם בהדם, רק דממילא כיון שכבר נתקיים הדין זריקה בהקרבן, נעשה הדם דיחוי, ונראה דנפק"מ בין דין דיחוי לשירים, דלדין דיחוי לא בעינן כלל שיעשה מעשה הזריקה בהדם וכגון דם שבצואר, דבדם שבצואר לא נעשה בו מעשה זריקה ורק אם נעשה זריקה בהקרבן אף שלא נעשה מעשה זריקה בהדם, חל על הדם דין דיחוי, ולענין שירים הוא להיפך דשם תלוי רק אם נעשה מעשה זריקה בהדם, ולו יצויר דבהקרבן לא יהיה זריקה אם אך נעשה מעשה זריקה בהדם, ג"כ חל דין שירים על הדם.

107. אבן האזל הלכות פסולי המוקדשין פרק יד ה"ב

ודבריו אינם מובנים כלל דהא שלא לשמן אינו פוסל בעולה ושלמים, וכאן כתב הרמב"ם דפסול משום עבודת הפסול, וכונתו דבקרבנות דשלא לשמן פוסל, ובעבודת פסול אין מחשבה פוסלת, בזה הוי קולא דגם עבודת הפסול אינה פוסלת, והכונה כאן ע"כ בעבודת טמא דפסול הא אינו עושה שירים, וגם בלא מחשבת שלא לשמה אין הפסול פוסל דם הנפש, אבל טמא הא עושה שירים לפסול גם דם הנפש, ולכן יש חלוק דבקרבנות דמחשבה פוסלת אף דבאינו ראוי לעבודה אינו פוסלת, אבל בזה יש מעלה דגם עבודת הטמא אינה פוסלת, כמש"כ התוס' בדף כ"ו לענין שלא במקומו, ומה שכתב כאן סתם פסול סמך על מה שכבר ביאר החילוק בדין פסול וטמא בפ"א הל' כ"ח, ומה שכתב בפ"ג מהל' מעילה קבל הטמא וזרק לאו דוקא וזרק דגם בקבלה לחוד פוסל טמא כמו שכל' כאן

קמיצה

108. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ו עמוד א

קמץ בשמאל - פסול, בן בתירא אומר: יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין

109. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ו עמוד ב

מאי שנא שמאל? דאשכחן לה הכשירא ביום הכפורים, זר נמי אשכחן לה הכשירא בשחיטה! שחיטה לאו עבודה היא... התניא, רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר"ש אומרים: מכשיר היה בן בתירא בכל הפסולין כולן! ותניא: וקמץ משם - ממקום שרגלי הזר עומדות; בן בתירא אומר: מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויחזור ויקמוץ בימין? ת"ל: וקמץ משם, ממקום שקמץ כבר; וכיון דקרא סתמא כתיב בה, מה לי שמאל ומה לי שאר הפסולין!

110. ר"ש משנאץ תורת כהנים ויקרא פ"ט

בן בתירה אומר מנין אם קמץ בשמאל יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין ת"ל משם ממקום שקמץ יחזיר תו"כ. וא"ת מ"ש מהולכה שלא ברגל דפסולה, ולא איפשר לתקנה, ר' יוחנן בספ"א דזבחים, וי"ל דשאני הכא דכתיב וקמץ משם ממקום שקמץ כבר.

111. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כט עמוד א - ב

תני אבוא דרבי אבין: לא זו בלבד אמרו, אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה בלילה תשרף. בשלמא עולת העוף - מאי דהוה הוה, אלא קומץ נהדרה, ונהדר ונקמצה ביממא! - הוא תני לה והוא אמר לה: כלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו

112. רש"י מסכת יומא דף כט עמוד ב

כלי שרת מקדשין שלא בזמנו - והקומץ טעון מתן כלי, וכיון שקידש הקומץ בכלי לשם קומץ - אינו חוזר להיות טבל כמנחה שלא נקמצה, ועל כרחיה, מאחר שזה קרוי קומץ - אינך הוו שירים

113. תוספות מסכת יומא דף כט עמוד ב

מיהו בחנם דחק רש"י לפרש כן דבקידוש קומץ איירי דאיכא למימר דלא נתקדש הקומץ אלא המנחה נתקדשה בכלי ונקמצה בלילה ופריך ונהדר הקומץ לדוכתה ונהדר ונקמצה ביממא ומשני כיון דהמנחה נתקדשה בכלי נפסלת בעמוד השחר כדין כל קידוש כלי

114. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ג

כלי שרת מקדשין שלא בזמנו להפסול אבל לא להקרב, כיצד דבר שמצותו ביום שנתקדש בכלי שרת בלילה נפסל וישרף, אבל אינו קרב, כגון שקמץ מנחה בלילה ונתן קומצה לכלי שרת הרי זו נשרפת

115. תוספות מסכת מנחות דף י עמוד ב

קמץ ועלה בידו צרור. ואם תאמר ולרבי יהודה בן בתירה נימא דיחזור ויקמוץ ושמא סתם לן תנא דלא כוותיה אי נמי יש לחלק בין קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולין

116. שלמי יוסף מנחות פנויבז' ר' שלמה יעקבזון ד' מב

לפמשנ"ת לעיל אות לק"מ דיסוד טעמי' דרבנן הוא דחל חלות פסול בכל המנחה וכמשנ"ת לעיל דבמה שנעשית העבודה בו חל הפסול ועבודת הקמיצה נעשית בכל המנחה בקומץ ובשיריה ולכן המנחה נפסלה אבל בדם לא שייך הך סברא דעבודת פסולין וכנ"ל דמנ"ל דעבודת הפסול הוי בכל הדם דלא דמי לקמיצה שהעבודה היא לקמו מהשירים ובזריקה ליכא כלל דין במעשה הזריקה לזרוק משיירים

סידור מערכה

117. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כז עמוד ב

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: זר שסידר את המערכה חייב. כיצד הוא עושה - פורקה וחוזר וסודרה. - מאי אחי ליה - אלא פורקה זר, וסודרה כהן. מתקיף לה רבי זירא: וכי יש לך עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר?

118. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט ה"ט

סידר המערכה פורקה וחוזר הכהן וסודרה מפני שסידורה פסול

119. תוספות מסכת מנחות דף כא עמוד א

וא"ת מנין לנו לרבות עצים לטומאה מוהבשר מאחר דיש להו פדיון מן התורה אפילו בתר דשפינהו לגיזרי כדמשמע בריש המנחות והנסכים (לקמן דף קא). לרבנן דפליגי עליה דרבי דלרבי ודאי ניחא דחשיב להו קרבן גמור וי"ל דהיא דמרבי עצים בכל מקום היינו לרבי

120. תוספות מסכת זבחים דף נו עמוד א

והרי עצים ולבונה לר' שמעון (לעיל דף מו): דאין חייבין עליהם משום נותר ומיפסלי בלינה היכא דקדשו בכלי

סידור שני גזירי עצים

121. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כז עמוד ב

אלא כי איתמר - הכי איתמר, אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים - חייב, הואיל ועבודת יום היא... אמר להם הממונה: צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. ואילו זמן שני גזירי עצים - לא קתני! - הך דלית לה תקנתא - קתני, הך דאית לה תקנתא - לא קתני

122. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט ה"ה

והמסדר שני גזירי עצים על המערכה הרי הוא כמקטיר איברים וחייב מיתה שהעצים קרבן הוא

מליחה בזר

123. מקדש דוד קדשים סימן טו

ונ"מ בעבודה שאפשר לתקונה כגון אם מלח זר דאמרינן במנחות (כ' א) דפסול, אי אמרינן דרק דלא הוי עבודה יכול הכהן לחזור ולמלוח, ואם עבודת פסולים פוסלת גוף הקרבן אי אפשר לתקונה

124. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יא ה"ז

כל המנחות שיעק עליהן השמן פסול לעבודה כגון הזר וכיוצא בו, או שבללן או פתתם או מלחן כשירות, הגישן או הניפן, חוזר הכהן ומגיש או מניף ואם לא הגיש ולא הניף הכהן כשירות, שנאמר והביאה אל בני אהרן

וקמץ, מקמיצה ואילך מצות כהונה למד על יציקה
ובלילה שכשירה בזר.

125. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט ה"ה
היוצק והבולל והפותת והמולח והמניף והמגיש ומסדר
את לחם הפנים או את הבזיכין על השלחן והמטיב את
הנרות והמצית אש במזבח והקומץ והמקבל דמים,
אע"פ שנפסלו והרי הוא מוזהר על כל אלו ולוקה אינו
חייב מיתה

126. שיח ערב ד' שה לר' שניאור קטלר
אולם נראה דבע"כ כשמלח זר הא דהמנחה כשרה אין
זה משום דלא גרע מאם לא מלחה כלל אלא עצם
המליחה שנעשית על ידי זר כשרה דאל"כ מ"ט לא
יחזור הכהן מלח דבשלמא בבליה אי אפשר לחזור
ולבלול דכבר בלולה המנחה אולם במליחה יכול לחזור
וליתן מלח ובע"כ דהואיל ולא נאמר עכוב בנתינת
המלח על המנחה אלא בהקטרתה י"ל דעצם הנתינה
של המלח מכשיר בעלמ' ואף לכת' לא בעינן בה כהונה

דיחויים למה אינו ראה

127. מקדש דוד קדשים סימן טו
אף למ"ד דאפשר לתקונה ג"כ אין להוכיח דס"ל
דעבודת פסולים אינה פוסלת גוף הקרבן, והטעם
דכשר הוא משום דאזיל בתר הולכה בתרייתא,
כדאמרינן שם בהוליו כהן והחזירו וחזר והוליו זר
דלדברי המכשיר פוסל כיון דאזיל בתר הולכה
בתרייתא, א"כ בהוליו זר והחזירו וחזר והוליו כהן
הטעם דכשר הוא משום דהולכה קמייתא לאו הולכה
היא כלל, כיון דהחזירו ומש"ה אינו פוסל, א"כ אין
להוכיח משם כלל

128. חידושי הגרי"ז מסכת מנחות דף ב עמוד א
ובזה יבואר הא דאמר בזבחים (דף כ"ז ע"א) הכל
מודים בניתינן למעלה שנתנן למעלה שלא כמצותן
שלא יאספנו, ופרש"י שלא כמצותן כגון במחשבה או
בשמאל, והאיך היה הדין דיאספנו הלא נפסל הדם
בפסול מחשבה, וראה מזה דלא חל שם פסול על
הדם אלא הקרבן הוא דנפסל, ואם היה הדין דיאספנו
הלא נתבטלה הזריקה ואין כאן בקרבן עבודה
במחשבה פסולה, אלא דהדין דקלטו מזבח והכל
מודים דלא יאספנו

129. שיטה לא נודע למי מעילה ה:

דאם קבל פסל זרק הוי מעשה דכשר עיקר

130. אילת השחר טו: ד' קמד

יל"ע בהוליו זר למזבח דאפשר לתקוניה להיכן צריך
להחזיר אם למקום תחילת ההולכה או מספיק להחזיר
קצת כלי לקיים מצות הולכה, דאם הוא רק ענין של

תיקון ההולכה מספיק לעשות גם תיקון במקצתו, וממה
שרצה הקר"א לומר דבעינן דוקא החזירו כהן, משמע
שצריך לבטל את כל מעשה ההולכה של הזר, וביטול
מעשה ההולכה הוא ע"י שיחזירו כהן, אך אם מהני
פעולת החזרה אף ע"י זר יל"ע עד היכן הוא צריך
להחזיר, אם לתקן את כל מעשה ההולכה שעשה הזר
או מספיק לעשות קצת הולכה
ובספר ישועת דוד חלק ו' הביא ממרן רי"ז זצ"ל שאמר
לו שמספיק להחזיר במקצת, דהעיקר שיהיה קצת
מעשה הולכה, ולפ"ז לכאורה מספיק להחזיר גם
פסיעה אחת, ומשמע דס"ל להולכה ע"י זר אינה
הולכה פסולה אלא חשיב ללא נעשית מעשה הולכה,
ולכן אין צריך לבטל את כל ההולכה וסגי רק בקיום
מקצת הולכה.

חילוקים באפשר לתקן

מעשה שפסולה לעבודה נגד גברא

שפסולה לעבודה

131. תוספות מסכת מנחות דף י עמוד ב ד"ה קמץ
ואם תאמר ולרבי יהודה בן בתירא נימא דיחזור ויקמוץ
ושמא סתם לן תנא דלא כוותיה אי נמי יש לחלק בין
קמיצה פסולה לקמיצה הנעשית מפסולין.

132. כסף משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק א הכ"ז
ופסק כמ"ד לא אפשר לתקונה משום דרבי יוחנן קאי
כוותיה ופסק נמי כרבא:

133. לחם משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק א הכ"ז
שהרי א"א לתקן דבר זה. כתב הרב בעל כ"מ ז"ל
דרבינו ז"ל פסק כן משום דר"י קאי כוותיה. ואינו כן
דההיא דר"י אינו ענין לכאן דהתם לית הלכתא כוותיה
דאמר דהולכה שלא ברגל אינו יכול לחזור לעשותה
ברגל ובהא איתותב עולא ולית הלכתא כוותיה וכ"כ
רבינו ז"ל בפ"ג מהלכות אלו והרב בעל כ"מ ז"ל
בעצמו כתב שם כן אלא הכא הוא ההולכה של פסול
שזה א"א לתקן ודברים חלוקים הם

134. טהרת הקודש טו. רד"ה אפשר ד' קמח
ולא דמיא זר לאלו, שחיטה זר א"א לחזור ולעשותן
בהכשר עכ"ל לפ"ז בקמיצת מנחה שקמצה פסול היה
מותר להחזירה שיחזור ויקמוץ הכשר וכבן בתירא
לס"ל הכי פ"ק למנחות נר ע"א ולפ"ז מובנים דברי
הרמב"ם פרק א' פה"מ הל' כ"ז שפוסק כמ"ל פסול
וכתב הכ"מ לטעמו משום לר"י סבר כוותיה לאמר לעיל
הולכה שלא ברגל פסולה ולא אפשר לתקינה וכבר
הקשה עליו בלח"מ שהרי ר"י איתותב לעיל ואסיקנא
בתיובתא ע"ש ויותר מזה קשה שמדברי הרמב"ם
גופיה שם דין כ"ג שכתב בהולכה שלא ברגל ועמד
במקומו וזרקו למזבח נפסל הזבח עכ"ל מוכח לע"כ

אינו פוסק כר"י דא"כ לענין מאי נקט זרקו תיפוק ליה דאפילו לא זרקו עדיין אפ"ה פסול אע"כ דס"ל להולכה שלא ברגל אפשר לתקונה והנה בלח"מ שם כתב ליישב קושייתו על דברי הרמב"ם בדוחק ואמר שמסברא לנפשיה מחמיר יותר בהולכת פסול וכעין זה כתב במשנה למלך ע"ש אמנם לפי מ"ש לעיל הוציא הרמב"ם דין זה מן המשנה בפ"ק למנחות לפ' ו' דס"ל לרבנן דפליגי על בן בתירא לקמיצת פסולין אסור להחזיר שיחזור ויקמוץ כשר וק"ל כוותיה לרבנן דיחיד ורבים הלכה כרבים וא"כ ממילא מוכח לה"ה בהולכת פסול ג"כ א"א לתקונה וק"ל ועיין בתוס' מנחות סוף לפ' י' ע"ב ל"ה קמץ ע"ש ולפמ"ש צ"ל שהרמב"ם חולק על אותה סברא שכתבו התוס' שם בתירוץ השני יס"ל כתירוץ הראשון שס' ע"ש ודו"ק.

135. קרן אורה מסכת מנחות דף י עמוד ב

שם תוספות בד"ה קמץ ועלה בידו צרור כו'. א"נ יש לחלק בין קמיצה פסולה דקובעת אפילו לבן בתירא ובין קמיצת פסולין, וזה דלא כמ"ש"כ לעיל דלת"ק דבן בתירא הוי איפכא דקמיצת פסולין קבעא וקמיצה פסולה לא קבעא, כמ"ש התוס' ז"ל לעיל (ט' ע"א ד"ה עד) בהקדים מתן שמן למתן דם ימלאנו, אע"ג דבעלמא יציקה קבעא הכא דנעשה בפסול אפילו נתינה לא קבעא, אלמא דקמיצה פסולה מסתבר טפי דלא תקבע מקמיצת פסולין, וא"כ יש מקום לומר דאפי' לת"ק דב"ב הכא יחזיר, ופסול דתנן היינו להקטירו כך. וכן בקומץ היתר כגון שקמצו (מגורף) [מבורץ] נראה דמהני חזרה, תדע דהא כל קמיצה בתחלתה יתירה היא, דאח"כ מוחק בגודלו מלמעלה ובזרת מלמטה

פסולי זמן נגד גברא שפסול לעבודה

136. קהלות יעקב יומא סי' ט

אולם לשיטת רש"י ז"ל בסוגיין דקמיצת לילה אינה פוסלת ואפשר לתקוני למחר אא"כ קידשו בכל"ש לשם קומץ צ"ע דמ"ש מכל עבודת פסולין דפוסל גוף המנחה לרבנן וא"א לתקוני גם בלא קדשו בכל"ש שני דלרש"י ז"ל עבודת לילה גרע משארי פסולין משום דכ' דאין עכשיו תורת עבודה הוי כמו שקמצו חוץ למקדש דיחזיר ויקמוץ במקדש כדתנן בתוספתא ופסקה הרמב"ם ז"ל פי"א מפסולי המוקדשין ה"ד ולענין כמה דברים חוץ לזמנו וחוץ למקומו שוין כמו לענין מחשבות וה"ה דעבודה במקדש שלא בזמנו דינו כאילו עשה בחוץ לעזרה כיון דלילה לאו זמן קרבן

פסולי מחשבה נגד גברא שפסול

לעבודה

137. קהלות יעקב זבחים סי' יג

וזה תימא דאטו כשיולך במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו או שלא לשמה בחטאת ואשם נאמר דיחזיר

ויחזור ויוליך ויהא הקרבן כשר... בהולכת זר שאין כאן פסול בהקרבן רק חסרון עבודה כשרה הנדרשת להכשירא דזבחת בזה קסבר דבתרייתא היא הנדרשת בתורת חיוב להכשירא דקרבן ומשו"ה אפשר לתקוני. מוכח לפ"ז ממאן דמכשיר בדינא קמא שהי' זר ואח"כ כהן דהזר אינו בגדר פסול את הקרבן אלא שפסול משום שחסר

138. קדשי יהושע ח"ג ד' תתצד

והחילוק הוא בין עבודה שנעשית ע"י הפסולין לעבודה לבין עבודה בכשרים שנעשה בפסול מחשבה דהיינו פיגול ושלא לשמה ואע"ג דהפסול בתרווהו הוא פסול חיובי מ"מ החילוק הוא בזה דעבודה פסולין לא חל פסול חיובי על הקרבן רק על העבודה ומקרי עבודה פסולה ואסור להקריב הקרבן לגבוה ע"י עבודה פסולה אבל היכא שאפשר לבטל ולעקור כל מעשה הפסול... דהקרבן כשר דעבודת הפסול אינו מטיל פסול על התפצא של הקרבן עצמו רק על העבודה... משא"כ פסול מתשבה דפוסל כל הקרבן את"ד ונראה להעיר דע"כ מוכרחין לומר דעבודת פסולין גם מתיר שאר הקרבן והוה עבודה בכל הקרבן כדמוכח מגמ' זבחים דף ס"ט ע"א דמלק זר לא תרד וכן פסק הרמב"ם ומוכח דעבודת פסול פועל בכל הקרבן ולא על העבודה בלבד כדפירש"י שם דף ס"ח ע"א ד"ה ואינן מטמאין וז"ל שמליקתן מטהרתן לפי שנפסלו בקודש ואהני מליקתן שאם עלו לא ירדו הלכך נמי לא הוו נבילה עכ"ל ומוכח דעבודת פסול פועלת בכל הקרבן וכן מוכח דזריקת פסולין מועילה להתיר האימורן ואיברי עולה להקטרה לשיטת הרגמ"ה ורש"י במעילה וכו"מ ומוכח דחשיבא עבודתן עבודה בכל הקרבן אכן מוכרתין לחלק ולומר דאף דמועילה עבודת פסולין בכל הקרבן מ"מ חלות שם פסול אינו חל רק על העבודה ולפיכך אם יש דם הנפש יחזור כשר ויקבל דלא חל שם פסול על שאר הדם רק על העבודה ואע"ג דזריקתו מתירה את הקרבן לדין עלה לא ירד מ"מ שם פסול לא חל על הקרבן ונמצא דשני הדינים חלים ביחד... ולכא' הוי תרתי דסתרי וצ"ב.

מעילה

139. שפת אמת מסכת מעילה דף ב עמוד א

אבל ראוי הוא לקדשים קלים כו' אין מובן טעם החילוק דכל טעמו של עולא בקדשים שמתו כיון דלא חזי לגבוה א"כ ה"ה שחטן בדרום ואפשר לומר דלקמן (י"ב) מקשה הגמ' על עולא וכי קדושה שבהן היכן הלכה ע"ש ולא תירצו כלום ע"ז ולכן י"ל דהטעם דעיקר קדושת הקרבן בשעת שחיטה הגם דמועלין גם קודם שחיטה משום דמיוחד היא לשחיטת קדשים, אבל כשמתו באמת אגלאי מילתא דלא נגמר הקדושה והגם דפשיטא כשמעל בה ואח"כ מתה מ"מ המועל חייב משום דבשעת מעילתו הי' עומד לשחוט אבל

כשמת בטל הקדושה ולהכי כשנשחט לשם קדשים
אע"ג דנעשה בפסול כיון דראוי לקדשים קלים שפיר
אמרינן קדושה שבהם להיכן הלכה ולכן לא הוי כמו
קדשים שמתו... קשה בשחט בלילה מ"ט מועלין ורש"י
כ' דלילה לאו מחוסר זמן ואיני מבין טעם זה מה ענין
מחוסר זמן להכי מ"מ כיון דפסול להוי כחנקינהו...
קמ"ל התנא גם בלילה משום דעלו לא ירדו נמי מועלין
ולפ"ז אתיא מתני' כר"ש דבלילה נמי אם עלו לא ירדו

140. קרן אורה מסכת מעילה דף ב עמוד א
וודאי משמע דאפילו לר"י דס"ל אם עלו ירדו מ"מ לענין

מעילה לאו כמה דחנקינן דמי, ואית בהו מעילה
מה"ת, והא דאם עלו ירדו היינו משום דיליף מקרא
דזאת תורת העולה, הרי אלו ג' מיעוטים, אבל לענין
מעילה מודה, תדע דהא התוס' ז"ל בנדה דף מ' (ע"ב)
ד"ה חוץ) כתבו דר' יהושע ס"ל בחטאת שנשחטה חוץ
למקומו דתרד, ואפ"ה קאמרינן הכא אליביה דמעילה
זו דבר תורה היא...

אבל מסוגיא דלקמן לא משמע כן, דפליגי לקמן (ע"ב)
רבה ורב יוסף בשחיתת דרום, דרבה אמר אם עלה
ירד. ופריך הש"ס ממתניתין דמועלין בה, ולרבה אמאי
מועלין בה, הא כמאן דחנקינן דמי, ומשני דמועלין בה
מדרבנן, אלמא דלמ"ד דירד לית בה מעילה מה"ת.

אבל אחר העיון אין ראייה משם, דדוקא לרבה אמרינן
הכי, כיון דאמר דבשחיתת דרום תרד אפילו לר"ש, אף
על גב דאליבי' דרבי שמעון ליכא שום פסול דתרד, כיון
דלא ס"ל מיעוטי דר"י, ומרבינן כל פסולי דלא ירדו, ולא
מיבעיא למאן דנפקא ליה בריש המזבח מקדש (זבחים

פ"ג ע"ב) מסברא כיון דמרבינן פסולי שהי' לה שעת
הכושר ה"ה כל פסולי אפילו לא היה להם שעת
הכושר, וודאי לדידי' כל הפסולין אם עלו לא ירדו אלא
אפילו אליבא דר' יהושע התם דממזבח אחרינא יליף
ללא היתה לו שעת הכושר, אפ"ה כיון דליכא מיעוטא

מרבינן כל הפסולין שנעשו בקודש, וא"כ ע"כ טעמא
דרבה אליבא דר"ש דבשחיתת דרום תרד הוא משום
דכמאן דחנקינן דמי, וכדאמר הש"ס להדיא, ושפיר
קאמר אליביה דהא דמועלין בה היינו מדרבנן, אבל הני
דס"ל לדברי ר' יהודה דירדו יש לומר דבמעילה מודה

דמועלין בהן מה"ת, והא דירדו הוא משום דאימעטי
מזאת תורת העולה כן נראה לכאורה.

141. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת מעילה דף ב עמוד א
ולפי"ד חזינן בגמ' חידוש דהאי טעמא דראוי לקדשים

קלים מועיל שיהיה מעילה אף למ"ד דבקדשי קדשים
הדין דאם עלו ירדו, וצ"ב מה שייך מעילה הא ליכא
לגבוה כל צורך בהם ואינם ראויים להקרבה כלל.
ונראה דמועיל הך טעמא דראוי לקדשים קלים דייחשב
משו"כ פסולו בקודש דבעי שריפה במקום קדוש, והאי

דינא הוא קיום דין בקרבן וחשיב קצת צורך הקדש

דצריך לקיים בו דין שריפה ולכך איכא מעילה, ושאיני
משאר קדשים שמתו דליכא כלל דינים עליהם.

142. אור החמה ל' ר' זונדל קרוזר מעילה ב. ד"ה אבל

דבכל קדשי קדשים איכא נמי קדושת קדק"ל ושייך
להקבע דשחיתת דרום מועלת לגבי הקדק"ל שבזה
וא"כ נימא דגם שחיתת לילה מועלת לאיזה ענין של
שם שחיטה כגון הקטרה

143. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פב עמוד ב

אלא: כל פסולו בקדש בשריפה, לא שנא קדשים קלים
ולא שנא קדשי קדשים - גמרא גמירי לה

144. ספרא צו פרשה ט סוף פרק יג

(ג) לא יאכל באש ישרף אין לי (אלא) טעון שריפה אלא
הטמא והנותר בשל שלמים, ובחטאת שנכנס כל דמה
לפנים, מנין לרבות כל הנותר, תלמוד לומר אם יותר
מבשר המילואי' ושרפת את הנותר באש שאין תלמוד
לומר את הנותר באש אלא זה בנין אב כל שנותר טעון
שריפה.

(ד) אין לי אלא נותר מנין לשנשחטה בלילה ושנשפך
דמה ושיצא חוץ לקלעים והלן והיוצא והנשחט חוץ
לזמנו וחוץ למקומו ושקיבלוהו פסולים וזרקו את דמם
והניתנים למטה שנתנן למעלה והניתנים למעלה
שנתנן למטה והניתנים בפנים שנתנם בחוץ, והניתנים
בחוץ שנתנם בפנים, והפסח והחטאת ששחטן שלא
לשמן וחטאת העוף הבא על הספק ואשם תלוי, תלמוד
לומר לא יאכל כי קודש הם כל שהוא קודש טעון
שריפה.

(ה) יכול אף שמתו ושהפילו ונטמאו בחוץ ישרפו,
תלמוד לומר הוא

145. רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יט ה"א

מצות עשה לשרוף כל הקדשים שנטמאו שנאמר
והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף, וכן
הנותר מצות עשה לשרפו שנאמר והנותר מבשר
הזבח ביום השלישי באש ישרף, ובכלל הנותר הפגול
וכל פסולי המוקדשין הכל נשרפין

146. תמורת תודה תמורה לג': לר' מרדכי וובר (92-1822)

יש ספק לפני לעפ"ד בבעלי מומין שנשחטין בפנים מה
דין דהא מתני' לא קתני בין הנשפרין רק חוץ לזמנו...
והנה לרמב"ם ז"ל משמיט בעלי מומין בפ"ג פסו"מ
כשמנה אם עלו לא ירדו... פסולן שלא בקודש... אכן
מדברי רש"י מנח' קא. ד"ה מכלי... לאחר שקדש בכ"ש
אפי' בעלת מום... לא אשכחן פדיון... א"כ נשרפין
וצע"ג [ע"ע רש"י זבח' קד.]

מליקה שאינה מטמא בבית הבליעה

147. חידושי הגר"י מסכת זבחים דף סח עמוד א

תוס' ד"ה מלק בשמאל או בלילה וכו', מתני' ר"ש היא וכו' דמליקה המתרת את האיסור פי' דאם עלה לא ירד וכו', ומליקת לילה לר"י תרד וכו'. אכן הרמב"ם פסק בהל' פסוהמ"ק (פ"ג ה"ו) דנשחטה בלילה תרד, ומ"מ פסק (שם בפ"ז ה"א) כמתניתין דמלק בלילה אינה מטמאה בבית הבליעה, [ואולי ס"ל כאידך תירוצא של התוס' דבעוף לא אמר ר"י שתרד], ונראה בדעת הרמב"ם דס"ל דהעיקר תלוי אם חשיב פסולו בקודש או לא, ונשחטה או נמלקה בלילה הא הוי פסולו בקודש, וכדחזינן מהא דמנחות (דף ק ע"א) דנמלקה בלילה בעי שריפה, וכן קיי"ל (ביומא דף כח וט) דנשחט התמיד בלילה תצא לבית השריפה, וכן ילפינן בתו"כ פ' צו דבעי שריפה וסתם ספרא ר"י ומדבעי שריפה ולא הוו מן הנקברים כקדשים שמתו, הרי דפסולו בקודש חשיב לה, וכן מתבאר מדברי התוס' גופא דגם לר"י הוי פסולו בקודש, וכיון שהועילה המליקה לשוי' פסולו בקודש, הרי דחשיב מליקה וכיון שיש כאן מליקה מועילה לטהרו מידי נבילה, [ואף דבגמרא תלי לה במליקה המתרת את האיסור צ"ל דאינה אלא בהילפותא, אבל עיקר הדין תלוי רק בפסולו בקודש].

148. חידושי רב אריה לייב ח"ב סכ"ח

והוכיח מזה בכת' הגר"ז ז"ל דשיטתו הוא דלאו הא בהא תליא. באמת צ"ע איפכא דא"כ מאי אותיב ר"י לרבה מההיא דאינה מטמא בגדים וכו' להא דאם עלו ירדו וזה יש ליישב ואכ"מ אבל ע"כ לכאן קשה כנ"ל אי נימא דיסוד דין דכמאן דחנקינן דמי הוא דהוי כקדשים שמתו א"כ בודאי דמטמאין בגדים וכו' ומההיא לחוד הוי מצי לאותובי אשר מכל זה מוכרח ומבואר דגם לרבה לאו כקדשים שמתו נינהו וחל בהם קידוש שחיטה ורק לענין דאם עלו ירדו הוא דאמר רבה דכמאן דחנקינן דמי...

כמאן דחנקינן דמי

149. חידושי הגר"י מסכת זבחים דף סח עמוד ב

והנה יש לעיין בהא דכחנקינן דמי אם הביאור דלא חשיב שחיטת קדשים כלל, והוי ממש כקדשים שמתו, או די"ל דחשיב שחיטה לענין שקדוש להיפסול, ורק דאינה מקדשת להקרב, דומיא דמצינו בכלי שרת במנחות (דף ז' ע"א), ולפי"ז יהא טעון גם שריפה, דכיון דקדוש מיהא להפסול צריך שריפה, אלא דלענין דאם עלו לא ירדו לא סגי בקדושה להפסול ובעינן קדושה להקרב, והנה אם נימא דמליקת זר לרב לא חשיב שחיטה כלל, יקשה דא"כ יוכל לפדות שהשחיטה בעצמה תחשב כמום, והגר"ר שמחה זעליג הקשה

להגר"ח דבכל פסולי שחיטה תשאר בעלת מום, ויהיה בו איסור של מקריב בעלי מומין למזבח, והגר"ח השיב לו ואמר דקדוש ליפסול מיהא הוי, ושם שחיטת קדשים עלה ולא חשיב מום, ולפי"ז גם פדיון לא מהני, כיון דלא חשיב מום, וגם מי איכא מידי דקדוש בכלי ומיפרק, דאחר קידוש שחיטה ל"ש פדיון, אמנם י"ל כן רק לפי' התוס' שכתבנו (לעיל בע"א בד"ה מלק) דאינו מטמאה תלוי באם עלו לא ירדו, אבל לפירוש הרמב"ם שכתבנו, דאף אם רק שם מליקה עלה אינה מטמאה, הא א"א לומר כן, דאם היה עלה שם מליקה לענין שקדוש ליפסול, שוב היה הדין דצריך לטהרה מידי נבילה כיון דיש בה מליקה, וצ"ל דכמאן דחנקינן דמי מכל וכל. ולא חשיב שחיטה כלל, ומה שהקשינו מהא דפדיון, כבר נגע בזה רש"י בריש מעילה (דף ב' ע"ב) אהא דכמאן דחנקינן דמי שכתב (בד"ה כשהיא חיה), דהא דאין פודין הוא משום דאין פודין להאכיל לכלבים, הרי דס"ל באמת דכמאן דחנקינן דמי חשיב כמום, ואין בה שחיטה כלל, וא"כ אין תימה לומר כן גם במליקת זר אליבא דרב.

150. חידושי הגר"י מסכת מנחות דף י עמוד ב

הנה יש לחקור בשחיטת לילה דקיימ"ל דאם עלו ירדו אי חשיבא פסולו בקודש דבעי שריפה, אכן מבואר זה בספרא דבעי שריפה דסתם ספרא ר' יהודה דסובר אם עלו ירדו, ובאמת מצינו מחלוקת התוס' והרמב"ם במליקת לילה דאם עלתה תרד, אי מטמא בגדים בבית הבליעה, דשיטת הרמב"ם בהל' פסוה"מ (פ"ז הל"א) דאינו מטמא, ושיטת התוס' דמטמא, (זבחים פרק דם חטאת דף ס"ח ע"א בד"ה מלק בשמאל) מהא דמיייתי הגמרא במעילה (דף ג' ע"א) הוכחה דשחיטת דרום לא תרד מהא דמליקה שלא במקומו שאינו מטמא בגדים בבית הבליעה, ומוכח שכדי להטהר מידי נבילה תלוי אי חשיבא עבודה לענין דאם עלו שלא ירדו, אכן צ"ע דבריהם כיון דמהני לענין זה שיחשב פסולו בקודש וליבעי שריפה, ולא חשיב כמת דנקברין, וא"כ מהאי טעמא נימא דליחשב פסולו בקודש לענין ליטהר מידי נבילה

151. פירוש קדמון מעילה ב: ד"ה מהו שירדו

מהו שיקדשם המזבח כשאר מוקדשין כדאמרי' המזבח מקדש את הראוי לו דהא אינן עומדין אלא לישרף כדאמר התם כל שבקדש פסול באש ישרף

152. חידושי רב אריה לייב מאלן ח"ב סכ"ח

הרי נתבאר דיסוד מחלוקת רבה ור"י הוא בעצם מהות הפסול דשחיטת דרום דלרבה חסר בהכשר השחיטה וכן אין בה דין קידוש לענין אם עלו לא ירדו ולר"י הוי חלות פסול בלבד וליכא חסרון בהכשר השחיטה לענין דינא דעלו לא ירדו וא"כ רק אליבא דר' יהודה אמרי' דירדו מחמת חלות הפסול וכמו שחיטת לילה

גרידא שלא ירד אין זה מוחשב קרבן לחיוב מעילה
וכמו לאינו חייב עליו בחוץ משום הכשר

דיחויים לראית אם עלו

153. מנחת אברהם ח"ג ד' קלה

והגר"ח זצ"ל ביאר בש"י הרמב"ם דאיכא תרי גוני של אינו ראוי לפתח אוה"מ דיש פסול שהוא פסול בקרבן ומחמת זה חשיב דאין הקרבן ראוי לפתח אוה"מ ע"ז אמר' דסגי בהא דעלו לא ירדו דחשיב דהקרבן ראוי לפתח אוה"מ ומיקרי מתקבל בפנים. אמנם איכא עוד הלכה דלחיוב שוחט בחוץ בעינן שיהא ראוי להעשות עבודת השחיטה של הקרבן באוה"מ ואם אין ראוי לעשות שחיטת הקרבן בפנים ליכא חיוב בחוץ וע"ז לא סגי מה ששייך בפנים שחיטה שמועלת לדין עלו לא ירדו אלא בעינן של שהשחיטה של הקרבן תהיה ראויה לאוה"מ בהכשר. ולפ"ז מבואר היטב דלכן שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור ולא מהני מה דמתקבל לאם עלו לא ירדו דהפסול דקודם פתיחת דלתות ההיכל הרי הוי חסרון בשחיטה וא"כ נמצא דהשחיטה של הקרבן אין ראויה לאוה"מ וע"ז לא יועיל מה שהקרבן מתקבל בפנים מדין עלו לא ירדו דעכ"פ השחיטה אין ראויה לאוה"מ... ומיושב היטיב החילוק מדוקין שבעין אליבא דר"ע ששם לא הוי חסרון בשחיטה אלא פסול בקרבן ואין כאן חסרון בעבודת השחיטה עצמה ע"ז שפיר מהני הא דמתקבל בפנים כדינא דעלו לא ירדו.

154. אור שמח הלכות מעילה פרק ה הי"ו

ובזה יתפרש מה דאימורי קדשים קלים שהעלין למערכה לפני זריקת דמים דאין מועלין בהן עד זריקת דמים, אע"ג דלא ירדו ונעשו לחמו של מזבח כדאמר פרק המזבח מקדש (זבחים פ"ה ע"ב) ומייתי לה רבינו פ"ב ה"א, משום דלא דמי לזריקת דמים דמקדשא להו לאימורים, דע"י כהן אתי, דזריקה אינו אלא בכהן, אבל העלאה למערכה הוי כנעשה מאלין, דאטו ההעלאה בעי שתהיה מכא אדם, והוי כמו שנעשית לחמו של מזבח ממילא בלא כוונת מקדיש, וכמו אלו הוקדשה מאליה, ולא נחית להו דין מעילה, ונכון

155. זרע אברהם לופטביר כג: כה

ולענין הקושיא דמדוע אימורין שהעלה במזבח אין בהם מעילה קודם זריקה והרי המזבח מקדשן לענין שלא ירדו וע' מעילה ב. דהיכא דאם עלה לא ירד מועלין בו. נראה למ"ש רש"י זבח' קט. ד"ה ת"ל וכו' דמש"ה היכא דאם עלו לא ירדו חשיב ראוי לגבוה משום דכהן נזקק להפך בצינורא או להעלותן מראש המזבח למערכה יעו"ש... ולפ"ז י"ל גם לענין מעילה כן דהא דאמרינן בריש מעילה דהיכא דאם עלה לא ירדו יש מעילה היינו אם יש חובת הקרבה עכ"פ לכהן נזקק להפוך בצנורא יש ע"ז שם קרבן הראוי לגבוה לימעול בו אבל אם ליכא חובת הקטרה רק הכשר

156. משנה למלך הלכות תמידין ומוספין פרק א

ודע דהיכא דנפסלו איברי תמיד של שבת והם מאותם שאם עלו לא ירדו יש להסתפק אם מקטיר אותם בשבת דאפשר דדוקא בחול אמרינן דאם עלו לא ירדו ויקטיר אותם אבל בשבת נהי דמיד דוחה שבת היינו דוקא הכשרים אבל פסולים לא או דילמא כיון דאיברים אלו ניתנה שבת לידחות אצלם אף שנפסלו נמי ניתנה שבת לידחות אצלם. ולכאורה נראה לי דכיון דלבר קפרא איברים פסולין של ע"ש מקטיר אותם בשבת נהי דלא קי"ל כוותיה במאי דקאמר דאיברים של ע"ש דוחין את השבת ואנן קי"ל דאף איברים כשרים של ערב שבת אינם דוחים את השבת אך באיברים עצמם של שבת נאמר שדוחין את השבת ומדבר קפרא באיברים של ע"ש נלמוד לדין באיברים של שבת שהרי לא מצינו שנחלקו עליו בזה וכיון שכן אין לנו לבדות מחלוקת מדעתנו ובפרט שהוא מחלוקת מן הקצה אל הקצה דלבר קפרא אף איברים פסולים של ע"ש דוחים את השבת ולדין אף של שבת כיון שהם פסולים אינם דוחים את השבת

ראיה שזר מחלל עבודה מעבודה

שאינה מעכבת

157. תוספות מסכת מנחות דף יח עמוד ב

ורבי שמעון בני אהרן נדרש לפניו ולאחריו - ואם תאמר ומי פליג רבי שמעון אלא בלל כשר ויש לומר דבלל זר גרע דמיחל עבודה ומהאי טעמא ניחא בלל מחוץ לחומת העזרה דבפרק קמא (לעיל דף ט.) דפסול אע"ג דלא בלל כשר אי נמי מכולה מתניתין דייקין דלא כר"ש מלא יצק ומלא בלל דלרבי שמעון כיון דבעי כהן אי לא עביד פסול

158. שו"ת אחיעזר חלק ג סימן נא

והנה לפמשכ"ל ד' התבו"ש דלהכי פסול מדאורייתא בשהי' במיעוט בתרא לשי' רש"י משום הא דמצינו בזבחים כ"ט דסברת רע"ק דאע"פ שהוכשר יחזור ויפסול ע"י פיגול ורק דילפינן מקרא. ולכאורה יש להעיר מזבחים ט' דלהכי באשם שלא לשמו כשר משום דלא נאמר בו הוא רק לאחר הקטרת אמורים והוא עצמו שלא הוקטרו אמוריו כשר, וקשה מה בכך דאם לא הוקטרו כשר דמ"מ צ"ל פסול אם הי' שלא לשמו, דהא מצינו בסברא דאע"פ שהוכשר יחזור ויפסול וה"נ אע"פ שאין זה לעכובא מ"מ אם נעשה בו פסול פסול הוא כמו בשהי' במיעוט בתרא לשי' רש"י עפ"י הסבר התבו"ש. ונראה לחלק דגדר שלא לשמו הוא מצד הסברא כמו דמצינו דוגמתו בכל המצות, ואף שחלוקים הם בדיניהם ובגדיהם מ"מ כיון דעיקר

שיהא פוסל במחשבה שאע"פ שיש דם הנפש לא מהני שיחזור הכשר ויקבל אכן צריך לימוד מנין לו לרבינו זה

זה יכול וזה יכול

165. תוספתא מסכת זבחים (צוקרמאנדל) פרק א ה"ה
קיבל בימינו ובשמאלו באחד פסול ור' שמעון מכשיר ואם היתה שמאל מסייעת את הימין הכל מודין שהוא כשר

166. תלמוד בבלי מסכת שבת דף צג עמוד ב
אמר רבינא: אף אנן נמי תנינא, קיבל בימין ושמאל מסייעתו - עבודתו כשרה. ואמאי? הא קא מסייע בהדי הדדי! לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש? שמע מינה

167. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ה
קבל בימין ושמאל מסייעתו עבודתו כשירה, שהמסייע אין משגיחין עליו

168. תוספתא מסכת חולין (צוקרמאנדל) פרק א ה"ג
ישראל וגוי שהיו אוחזין בסכין ושוחטין אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה שחיתתן כשרה

169. קהלות יעקב זבחי יג:ג
ומעתה לדעת המכשירין בישראל ונכרי שוחטין מוכח דעבודת השמאל קעביד פסול בהקרבת דאי רק שאינו מכשיר וחסר בעבודה עבודה של ימין א"כ היה ראוי להכשיר בקבל בימין ושמאל כאחת שכבר יש כאן עבודה דימין בקבלה זו וכהא דמכשיר התוספתא בישראל ונכרי שוחטין ולמה התוספתא פוסל בקיבל בשמאל וימין כאחד אע"כ דעבודה בשמאל מטיל חלות פסול בהקרבתן.

הפסול הוא מצד חסרון דשלא לשמו לא גרע מלא הקטיר כלל כיון שאינו מעכב, משא"כ בפיגול דזהו פסול מצד אחר שחדשה תורה, דמאי ענין מחשבת אכילה חוץ לזמנו ושאר דיני פיגול לעצם כונת השחיטה או הזריקה אלא דגזה"כ הוא שהוא פסול, ולהכי סברא הוא דגם בפיגול שאח"כ נפסל למפרע ואיצטרך קרא למעוטי. ולפ"ז י"ל בנידון התוספתא דשלא לשמו במיעוט בתרא דכיון דאחר שחיתת רוב הסימנים אינו מעכב דמי כמו שאמר באשם שלא לשמו דהוא עצמו שלא הוקטרו אמוריו כשר, משא"כ בפיגול יש להסתפק דאפשר דגם לאחר שחיתת הרוב שהוכשר יחזור ויפסול. ולפ"ז אפי' אי נימא בשחיתת התוספתא דשהי' במיעוט בתרא דאורייתא כשי' רש"י מ"מ חלוק דין שלא לשמו מפיגול. [אלא ש"ל בהא דזבחים ט' דהוא עצמו שלא הוקטרו האמורין כשר היינו דלהכי לא דרשינן דרשא דהוא לגבי אשם].

מחשבה בראוי לעבודה

159. שיטה מוקבצת יד: א' יד
לכן נראה דלענין דמפסל בה מחשבה פשיט ליה דפסולה דאי שמה הולכה א"כ איפסלא במחשבה ואי לא שמה הולכה א"כ האוי הולכה כמי שאינו וצריך לחזור ולעשותה

160. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כו עמוד ב
והאמר רבא: אין מחשבה מועלת - אלא במי שראוי לעבודה, ובדבר הראוי לעבודה, ובמקום הראוי לעבודה!

161. רש"י מסכת זבחים דף לב עמוד א
אם יש דם הנפש - עוד בבהמה יחזור הכשר ויקבל ויזרוק הכשר שאין מחשבתן של אלו פוסלתן בקבלה לפי שאין ראויין לה ואין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה דכתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז) בראוי להקרבה הכתוב מדבר

162. קרית ספר הלכות פסולי המוקדשין פרק יד: ב
וטעמא דראוי לעבודה דכיון דבעיא מחשבת עובד כדא' אי הוי פסול לאו עובד הוא ודבר הראוי לעבודה דאיקרין קרבן

163. ראב"ד תורת כהנים צו פ' ח
וכל זה יוצא לנו מדכתיב לא ירצה בהרצאת כשר כתיב מיום השמיני והלאה ירצה, אי נמי כתיב ונרצה לו לכפר עליו מה הרצאת כשר אין בו פסול אף הרצאת פיגול שאין בו פסול אחר.

164. כסף משנה הלכות פסולי המוקדשין פרק יד ה"ב
נראה שהטעם שמאחר דשלא לשמו פסל בעלמא והכא לא פסל הוי כמי שאינו ראוי לעבודה כראוי לענין